

**ACADEMIA DE ȘTIINȚE A MOLDOVEI
INSTITUTUL PATRIMONIULUI CULTURAL**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 78(478)(043.3)

BARBAS VALERIA

**DIALOGUL INTERCULTURAL ÎN CADRUL
FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL
„ZILELE MUZICII NOI” DIN REPUBLICA MOLDOVA**

Specialitatea 653.01 Muzicologie

Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie

CHIȘINĂU, 2017

Teza a fost elaborată în cadrul Centrului Studiul Artelor
al Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei

Conducător științific:

Galaicu Violina, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător

Referenți oficiali:

1. MIRONENCO Elena, doctor habilitat în studiul artelor și culturologie, profesor universitar

2. GAGIM Ion, doctor habilitat în pedagogie, profesor universitar

Componența consiliului științific specializat:

1. GHILAȘ Victor, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător – **președinte**

2. TIPA Violeta, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător – **secretar științific**

3. DĂNILĂ Aurelian, doctor habilitat în studiul artelor, profesor universitar

4. MELNIC Victoria, doctor în studiul artelor, profesor universitar

5. PLĂMĂDEALĂ Ana-Maria, doctor habilitat în studiul artelor, conferențiar cercetător

6. TCACENCO Victoria, doctor în studiul artelor, profesor interimar

Susținerea va avea loc la 29 august 2017, orele 12, în ședința Consiliului științific specializat D 22. 612. 01-05 din cadrul Institutului Patrimoniului Cultural al Academiei de Științe a Moldovei, MD – 2001, mun. Chișinău, bld. Ștefan cel Mare și Sfânt nr. 1 (Sala Mică).

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Națională a Republicii Moldova, Biblioteca Științifică „A. Lupan” a AȘM (str. Academiei 5A) și pe pagina web a CNAA (www.cnaa.md).

Autoreferatul a fost expediat _____ 2017

Secretar științific al Consiliului științific specializat,

Tipa Violeta, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător _____

Conducător științific,

Galaicu Violina, doctor în studiul artelor, conferențiar cercetător _____

Autor

Barbas Valeria _____

© Barbas Valeria, 2017

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. În contextul globalizării lumii contemporane, a diversității interacțiunilor și a coeziunilor sociale, un loc aparte îl ocupă fenomenul interculturalității, inclusiv pentru coordonata lui muzicală. Cercetarea interculturalității constituie una dintre problemele fundamentale ale contemporaneității. Pornind de la necesitatea identificării unor aspecte privind conceptele inter- multi- și transculturalitate, în prezenta cercetare ne vom fixa atenția asupra corespondențelor interculturale în muzica contemporană, investigând potențialitățile lor din cadrul Festivalului Internațional *Zilele Muzicii Noi* (FIZMN), desfășurat anual la Chișinău, Republica Moldova.

Ca parte a culturii muzicale naționale, FIZMN este un fenomen artistico-estetic complex și sintetic. Tratat semiotic, acest festival este un fel de metalimbaj apt să comunice și să reprezinte diverse arealuri culturale sonore, stiluri și tendințe muzicale contemporane. FIZMN are menirea de a asimila cursul muzical internațional, deschizându-se către (neo)avangardele occidentale, spre anumite influențe orientale, continuând să evolueze pe făgașul muzicii academice naționale, FIZMN are o funcționalitate complexă: expresivă – de creație artistică; educativ-estetică – de umanizare și socializare; evolutivă – de impulsionare a modernizării componisticii din Republica Moldova și de sincronizare cu procesele actuale ale muzicii noi de pe mapamond, de integrare și raliere la valorile (extra)europene, ca și de inițiere și stabilire a unui dialog intercultural.

Poziționarea și integrarea muzicii academice din Republica Moldova în contextul muzicii postmoderne necesită a fi studiată din perspectiva dialogului intercultural (DI); în acest context, remarcăm premisele actualei cercetări, coroborate cu certitudinile realității (post)moderne: 1) afirmarea identităților și diferențelor culturale; 2) apariția DI pe agendele guvernamentale ca obiectiv de bază în strategiile și politicile culturale, în programele educaționale și în direcțiile de cercetare ale unor instituții de profil; 3) tratarea DI ca instrument de comunicare, dar și de investigare a propriei culturi și identități; 4) încurajarea DI muzical și necesitatea studierii și evaluării acestuia; 5) deficitul de imagine a muzicii academice contemporane autohtone pe arena internațională; 6) ralierea la procesele muzicale universale ale postmodernității; 7) lipsa unei informații sistematizate privind evoluția FIZMN, a realizărilor artistice și științifice în tematica festivalieră din muzicologia moldovenească. Constatând lipsa studiilor structurate pe direcția DI muzical din Republica Moldova și pe cea festivalieră, a informațiilor sistematizate privind FIZMN în raza temporală a două decenii și jumătate, cercetarea propune o viziune interdisciplinară asupra fenomenului FIZMN, văzut ca proces și în calitate de model al interacțiunilor culturale. **Descrierea situației în domeniul de investigare și identificarea problemelor de cercetare.** În sprijinul unei metodologii de cercetare a DI din cadrul FIZMN, am apelat la: studii estetice și filosofice din secolul al XX-lea – Th. Adorno, L. Blaga, U. Eco, J.-F.

Lyotard; cercetări de estetică muzicală – I. Anghel, I. Gagim, Iu. Holopov, M. Tarakanov; studii ale fenomenelor artistice din secolele XX, XXI – H. Cowell, C.-L. Firca, C. Kohoutek, M. Paddison, I. Deliège, S. Rădulescu, V. Sandu-Dediu; investigații ale fenomenelor interculturalității și DI – A. Kaiak, A. Perotti, J. Demorgon; studii de comunicare interculturală – M. Argyle, M. Bennet, A. Gavreliuc, Gr. Georgiu; studii culturologice – C. Geertz, M. Kagan, I. Lotman, Ch. Taylor; investigații în educația interculturală – C. Cuceș, M. Rey, A. Nedelcu; cercetări ale fenomenului festivalizării – A. Bennett, J. Taylor, I. Woodward, Y. Laville, O. Ronström; studii muzicologice elaborate în Republica Moldova – V. Axionov, G. Cocearova, V. Galaicu, V. Ghilaș, I. Ciobanu-Suhomlin, E. Mironenco, V. Melnic, V. Teacenco; precum și investigații cu referințe la interculturalitate și intertextualitate: V. Axionov, V. Chiselă, A. Ghilaș, D. Butucioc, A. Grati, D. Olărescu.

Constatăm totuși că, deși există cercetări în domeniile aferente de culturologie, sociologie, semiotică, psihologie, filosofie, științele comunicării, abordarea problemei dialogului intercultural este determinată de cercetarea incompletă a acestui concept în literatura științifică și lipsa acesteia în studiile muzicologice din Republica Moldova.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul cercetării vizează analiza complexă a dialogului intercultural muzical din cadrul Festivalului Internațional *Zilele Muzicii Noi*, prin relevarea rolului acestuia în evoluția gândirii componistice și reliefaarea impactului exercitat asupra artei muzicale naționale. Pentru atingerea acestui scop, am trasat următoarele **obiective ale studiului**: 1) stabilirea reperelor conceptuale, metodologice de cercetare interculturală în muzica contemporană; 2) structurarea conceptului „interculturalitate” și a terminologiei asociate; 3) determinarea vectorilor și mecanismelor DI din cadrul FIZMN; 4) reconstituirea traiectului și dimensiunilor spațiale ale Festivalului; 5) relevarea impactului DI din cadrul FIZMN asupra componisticii din Republica Moldova; 6) depistarea și determinarea reflexelor interculturale în creațiile selectate.

Metodologia cercetării științifice se sprijină pe următoarele metode: *teoretică* (cu componentele documentarea, analiza, sinteza, generalizarea); *comparativ-istorică, istoriografică, interdisciplinară; practic-experimentală* (observația, interviul, chestionarul); *statistică și hermeneutică* (stabilirea modalităților de prelucrare și interpretare a datelor cercetării).

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării constă în: realizarea în premieră a unui studiu științific complex al DI muzical din cadrul FIZMN, inițierea unei sondări de adâncime a dimensiunii festivaliere, evidențierea unor aspecte manageriale, de perceptibilitate a muzicii noi, aspecte doar tangențial și sporadic abordate în muzicologia moldovenească. Caracterul novator al studiului este determinat de punerea în circuitul științific a unor creații de referință sonorizate în cadrul FIZMN, având ca finalitate argumentarea importanței Festivalului pentru afirmarea valorilor culturale naționale contemporane și a impunerii acestora pe plan internațional. Premisele indicate au conturat **problema științifică importantă soluționată** care constă în: identificarea și analiza principalelor aspecte ale DI muzical din cadrul FIZMN în contextul postmodernității și impactul acestuia în dezvoltarea muzicii contemporane din Republica Moldova. Rezolvarea problemei în cauză va permite

diminuarea contradicției dintre noile forme de interculturalitate muzicală și insuficiența abordării lor în plan teoretic.

Importanța teoretică a cercetării rezidă în abordarea interdisciplinară a subiectului investigat, prin inițierea unei direcții noi de cercetare, axată pe DI muzical și problematica festivalieră, ce presupune definirea în contextul muzical contemporan a conceptelor de *interculturalitate* și *dialog intercultural* și aplicarea acestora în investigarea FIZMN. Întru realizarea acestor obiective, s-a elaborat metodologia studiului DI din cadrul unui for internațional, precum este FIZMN. Ca urmare a demersului de cercetare multiaspectual, s-a produs extinderea ariei de studiu în muzicologia moldovenească, aspectul teoretic reprezentând utilizarea coordonatelor interculturale (la nivel semantico-sintactic, sincron-diacronic, metastilistic) în analiza unor creații de referință pentru componistica din Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în posibilitatea de a utiliza rezultatele obținute în studii ulterioare, consacrate fenomenului muzicii contemporane. Subiectele tezei pot fi expuse în cadrul cursurilor și seminarelor în instituțiile de învățământ artistic superior din Republica Moldova. Concluziile și recomandările autoarei pot fi utile pentru articularea unui art-management eficient pe segmentul analizat. Demersul nostru s-a soldat cu următoarele finalități, pe care le omologăm cu **rezultatele științifice înaintate spre susținere:**

1. Contextualizarea FIZMN ca fenomen nou, complex, care a apărut în condițiile mutațiilor de paradigmă culturală în calitate de model al proceselor de festivalizare și DI;
2. Abordarea DI muzical din cadrul FIZMN cu ajutorul unei investigații interdisciplinare, cu implicare a muzicologiei, etnomuzicologiei, culturologiei, esteticii, etnologiei, filologiei, filosofiei, fenomenologiei și semioticii muzicale;
3. Stabilirea reperelor conceptuale și metodologice de cercetare a DI în muzica contemporană, a festivalurilor de muzică nouă, implicit a FIZMN;
4. Elaborarea vectorilor principali ai cercetării DI muzical din cadrul FIZMN în contextul postmodernității: identificarea DI și elucidarea noilor tendințe, determinarea impactului DI din cadrul FIZMN asupra creației componistice și a artei interpretative din Republica Moldova sub aspectele emancipării limbajului componistic, ale reînnoirii genurilor și stilistice, ale lărgirii spectrului imagistic, tematic și estetic;
5. Identificarea dimensiunilor de manifestare și analiză ale DI muzical din cadrul FIZMN: în plan orizontal (raza geografică); în plan vertical, sincron-diacronic, (perspectiva cultural-istorică); în plan semantico-sintactic (arhetipuri, stileme, aspecte metastilistice);
6. Intersectarea problematicii DI din cadrul FIZMN cu cea festivalieră, reperarea unor aspecte comune și distincte ale FIZMN în raport cu alte festivaluri internaționale de muzică nouă (premise, evoluții, crize, art-management, perceptibilitate);
7. Stabilirea traiectului istoric și etapizarea Festivalului, sistematizarea datelor privind creațiile din

cadrul FIZMN semnate de autorii din Republica Moldova, a profilului repertorial al ansamblului de muzică contemporană *Ars Poetica*;

8. Conturarea și aplicarea unei metode interculturale de analiză muzicală a creațiilor reprezentative din componistica Republicii Moldova, lansate în cadrul FIZMN;

9. Definirea în contextul muzical contemporan a conceptelor de *interculturalitate, dialog intercultural muzical, festivalizare*; includerea lor în circuitul științific autohton, trasarea – în urma acestui demers – a unor direcții noi în muzicologia din Republica Moldova.

Implementarea rezultatelor cercetării s-a realizat prin publicarea articolelor în reviste științifice naționale și internaționale, prin comunicări la foruri științifice, precum și prin activitatea de promovare a muzicii contemporane la Radio Moldova, doctoranda fiind autor al emisiunilor: *Ambiant salon, Ars nova, Invitație la operă, Dicționar universal de muzică*.

Aprobarea rezultatelor științifice. Teza a fost elaborată în cadrul Sectorului Muzicologie, Centrul Studiul Artelor al Institutului Patrimoniului Cultural (IPC) al AȘM. Rezultatele științifice au fost promovate prin intermediul a 15 comunicări în cadrul conferințelor științifice naționale și internaționale: *Probleme ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor*, IPC, 2013, 2015, *Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare*, IPC, edițiile 2016 și 2017, *Educația artistică în contextul mediului social-cultural al sec. XXI*, Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți, 2013; *Arta și Tradiția în Europa*, edițiile III-VI, Iași, România, 2012-2015; *Dimensiuni ale receptării artei contemporane în context cultural și educațional*, Universitatea Pedagogică de Stat „I. Creangă”, Chișinău, 2013; *La Francopolyphonie*, ediția a XII-a, *Multilinguisme, contrastivité et communication interculturelle*, ULIM, 2017.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 25 publicații de autor, articole în culegeri științifice (8), 9 articole în reviste științifice, participări la foruri științifice (15).

Volumul și structura tezei. Cercetarea este expusă în 159 de pagini text de bază și conține adnotări în limbile română, rusă, engleză, introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 261 surse în 5 limbi, 9 Anexe, 66 exemple muzicale, 14 Figuri, 12 Tabele.

Cuvinte-cheie: ansamblul *Ars Poetica*, dialog intercultural, Festival Internațional *Zilele Muzicii Noi*, interculturalitate, intertextualitate, metastilistică, monooperă, pasiuni instrumentale, muzică contemporană, postmodernism, polistilistică.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** sunt argumentate actualitatea și importanța lucrării, sunt formulate scopul și obiectivele cercetării, este expusă importanța teoretică și valoarea aplicativă a lucrării care confirmă *noutatea* și originalitatea științifică a cercetării, este evidențiată aprobarea și implementarea rezultatelor investigației, este prezentat sumarul compartimentelor tezei, sunt relevate principalele rezultate științifice înaintate spre susținere.

Primul capitol, **Conceptualizări ale dialogului intercultural în arta muzicală contemporană**, conține trei subcompartimente și reflectă, în plan general, izvoarele științifice de analiză a *interculturalității*, a *dialogului intercultural* și a fenomenului *intercultural muzical*, relevând aspecte de festivalizare și repere ale metodologiei interculturale muzicale. În plan concret, este prezentat gradul de cunoaștere a problemematiei festivaliere, nemijlocit a cercetărilor FIZMN.

Primul subcapitol, **Interculturalitatea în context european**, cuprinde o analiză a surselor bibliografice ce vizează gradul de cercetare a interculturalității ca fenomen sincretic, antagonist, impulsionat de procesele contemporane contradictorii, fie de globalizare și integrare, fie de criza de gândire și reprezentare, specifice secolelor XX-XXI. Definierea contururilor interculturalității se profilează la debutul anilor 1990, fiind indusă de procesele socio-culturale determinate de extinderea lumii economice (mondializare, migrație, economie fără frontiere). Aceste mutații au condiționat tendințele postmoderne de interdisciplinaritate, sinteză metodologică în ascensiunea spre o metaștiință, limbaj universal și gândire spectrală. În examinarea interculturalității sunt relevate premisele conceptualizării, sunt sistematizate, în evoluție comparativ-istorică și interdisciplinară, conceptele și teoriile despre *cultură*, *comunicare* și *educație interculturală*. Incursiunea în cercetările culturologice a permis să conchidem că fenomenul interculturalității ar putea fi tratat din două perspective bazate pe principiul de comunicare/transmitere culturală: *dimensiunea axiologică*, a valorilor culturale moștenite din generație în generație, prin anumite tipare, simboluri, coduri sau arhetipuri (C. Geertz, C. Lévi-Strauss, U. Eco, A. Moles, L. Blaga) și *dimensiunea informațională*, care cuprinde teorii bazate pe criteriul de transmitere non-genetică (I. Lotman, M. Bense, G. Hofstede, R. Sheldrake). Din sursele analizate se semnalizează mutația paradigmei culturale, de la *paradigmă disjunctivă* cu identitățile culturale versus integrare spre o *paradigmă conjunctivă*, care susține raporturile de interrelaționare. Schimbul de paradigmă a pregătit fundamentul pentru reliefa conceptuală și metodologică a interculturalității. Deși imixtiunea culturilor se producea secole la rând, se face referință la conceptualizarea interculturalității în contextul european din epoca modernă. Prin constituirea Uniunii Europene, schimbările geopolitice au condiționat formarea dimensiunii culturale de integrare și reformularea modelului cultural european, în prim-plan impunându-se *interculturalitatea*. Este realizată o incursiune ce relevă apariția conceptului, desemnând două focare: a educației interculturale în SUA în perioada celui de al Doilea Război Mondial în anii '40-'50 și în Franța la începutul anilor '70, care viza valorificarea diversității culturale. Susținut de politica multiculturalistă din Canada, acesta s-a răspândit

în contextul migraționist al anilor '80-'90. Structurarea conceptului și a terminologiei asociate a fost abordată în sfera educației, primele proiecte fiind inițiate de CE (Consiliul Europei), OSCE, UNESCO. Analiza literaturii de specialitate a permis elucidarea teoretică a conceptului, a dificultăților în tratare a termenilor *inter- multi- și transcultural* și reliefaarea a trei perspective de abordare a interculturalității privity drept un concept, o reformă educațională și un proces dinamic, de modernizare. Conchidem că, deși interculturalitatea este un concept al realităților demult existente, aceasta s-a constituit ca un domeniu științific nou în condițiile postmodernității, cu un caracter interdisciplinar. Noua paradigmă culturală a accentuat aspectul de comunicare, constituind o bază pentru definirea conceptului *dialog intercultural*.

Al doilea subcapitol, intitulat **Delimitări conceptuale ale dialogului intercultural**, conține principalele teorii care argumentează perspectivele DI în dimensiunile studiului demografic, ideologic și politic, relevând aspecte de ordin metodologic. Se face referință la numeroase studii elaborate în SUA, Marea Britanie și Europa continentală, ce explorează diverse mutații etnice, de incluziune, migrație și diferențe culturale. Ne-am axat pe aspectul ideologic, ce dezvoltă latura teoretică vizând DI, dimensiune ce s-a conturat treptat, derivată fiind de la conceptul dialogului culturilor. Edificarea unui spațiu european cultural comun, de convergență a valorilor și a mentalităților, a lansat noi priorități axate pe elementul comunicativ-semiotic – schimbul de informații, semnificații și coduri ale DI. Sunt relevate definiții propuse de CE, Institutul European de Cercetare Culturală Comparativă (ERICarts) ș.a. Din cercetările savanților români A. Gavreliuc, G. Georgiu, A. Nedelcu, constatăm că DI este tratat drept un instrument de schimbare a matricei culturale. În contextul gândirii interculturale, lansat în anii '90, se impune căutarea unei noi gestionări metodologice. Ilustrând evoluția gândirii interculturale, este evocată dinamica tratărilor metodologice în trei faze: de la *monocultură*, *multiculturalism* spre *interculturalitate*. Sunt elucidate avantajele perspectivei interculturale, principalul raționament constând în acceptarea interacțiunii culturale, focusarea fiind nu doar pe tradițiile particulare, dintr-o perspectivă mono- sau bimuzicală, ci pe conexiuni către alte practici artistice și experiențe muzicale. Dimensiunea interculturală devine, astfel, și o metodă de investigare a fenomenului muzical, vizând atât aspectul practic de creare/interpretare/receptare, cât și o latură teoretică de analiză și sinteză. Aceasta se constituie dintr-o sumă de noțiuni teoretice privind organizarea discursului muzical la nivel micro- și macrostructural, urmate de analize semiotice, ale tehnicilor componistice și interpretative. Comparând strategiile de cercetare interculturală, conchidem că DI muzical se manifestă fie pe coordonatele temporale sincron/diacronic, fie pe planurile intertextuale semantic/sintactic. Sub aspectul delimitării geografice, DI muzical ar putea fi studiat la nivel interior între diferite culturi ale unui stat multi- sau polietic, sau la nivel exterior, între culturile diferitor state/zone culturale, școli muzicale componistice. Conchidem că metoda interculturală în analiza discursului muzical rezidă în depistarea reflexelor interculturale, detectabile la nivelele: *sintactic*, prezentând perspectiva interioară, de realizare, ce vizează arhitectonica construcției; *semantic*, relevând condiția exterioară, de percepere, ce cuprinde aspectul conceptual, ideatic și imagistica creației analizate. La nivelul semantic, reflexele

interculturale se resimt în dimensiunea intertextuală, iar la nivelul sintaxei, în corespondențele arhetipale dintre diferite culturi. Am stabilit dimensiunile de manifestare a DI, traiectorii posibile de analiză a FIZMN, dar și a creațiilor muzicale reprezentative: 1) în sens culturologic, pe orizontală, implicând diverse spații geografice; 2) coordonatele sincronic/diacronic, pe verticală, vizând perspectiva cultural-istorică, din perioada preistorică până la cea (post)modernă; 3) planurile semantic/sintactic, înglobând registrul arhetipal, stilemele și aspectele metastilistice.

Este urmărit traseul de conceptualizare a DI, dimensiunea politică de implementare la nivel de strategii și politici culturale. Cele trei dimensiuni – ale studiului demografic, ideologic, politic, intercorelate și subsumate, au constituit arterele de reper în implementarea modelului intercultural ca strategie la nivel paneuropean. În plan local, ne referim la o serie de acțiuni din Republica Moldova din anul 2001, soldate cu elaborarea Strategiei de dezvoltare a culturii „Cultura 2020”. Evoluțiile menționate constituie o bază pentru fundamentarea DI din Republica Moldova și deschid calea spre o nouă gândire interculturală, de inițiere și dezvoltare a direcției noi de cercetare.

Subcapitolul trei **Repere teoretice în studiul fenomenului intercultural muzical** dezvoltă cadrul de cunoaștere științifică a DI muzical. Complexitatea temei de cercetare, problema situației lacunare în sfera analizei ample a muzicii contemporane și a proceselor interculturale circumscrise acesteia a indicat studiul interdisciplinar al literaturii de specialitate, divizat în trei compartimente: I. Interculturalitate și DI; II. Dialog intercultural muzical; III. Festivalizare și FIZMN.

I. Contribuții importante la cercetarea DI prezintă studiile de amploare de *culturologie, de filosofie și estetica culturii semnate* de Th. Adorno [29], L. Blaga [8], U. Eco, Gr. Georgiu [17], A. Moles [20]; *interculturalitate și comunicare interculturală* – M. Argyle [39], M. Bennet [41], J. Demorgon [48], A. Perotti [22]; *educație și psihologie interculturală* – P. Dasen, Ch. Perregaux, M. Rey [11], J. Chevalier, C. Cucuș [10], A. Nedelcu [21], A. Gavreliuc [15]; *fenomene artistice ale (post)modernității*: P. Childs [44], J. F. Lyotard [18], D. N. Zaharia [28]. În muzicologia contemporană remarcăm studiile axate pe: *evoluția creației muzicale în secolele XX, XXI și perspectivele din era globalizării* – I. Anghel [1], V. Axionov [2], C. Kohoutek [31], H. Cowell [45], E. Mironenco [34], S. Rădulescu [24], V. Sandu-Dediu [25], A. Schönberg, *perspectiva artistico-estetică și cea a filosofiei muzicii* – I. Gagim [13], V. Medușevski, E. V. Nazaikinski, Iu. Holopov [37] și *metodele noi, ale semioticii, hermeneuticii și fenomenologiei muzicale*: R. Dănceanu, D. Dediu [12], V. Ghilaș [16], I. Lotman [33], C. Rădulescu [23].

II. Deși nu există o definiție specializată, *muzicologia interculturală* este certificată de o serie de studii semnate de E. Helm [40], A. Euba [47]; *Muzica interculturală* (1995-2007, 6 vol.) și *Revista de muzicologie interculturală* editată de C. T. Kimberlin și A. Euba (Centrul de Muzică Interculturală și Arte, Cambridge, 1999-2003, 5 vol.); *Studii interculturale de muzică* (M. P. Baumann coord., Berlin, 1990-2016, 20 vol.). Necesitatea unei muzicologii interculturale, care ar combina caracteristici ale muzicologiei istorice cu cele ale etnomuzicologiei este accentuată de A. Euba, autorul referindu-se la arta muzicală europeană occidentală versus tradițiile muzicale din India, Indonezia, China și Africa

[47]. O consolidare a metodologiilor de cercetare a interculturalității în artă oferă ediția coordonată de cercetătoarele Universităților din Marea Britanie (Cambridge), SUA și Australia (P. Burnard, E. Mackinlay și K. Powell) [43]. În articolul *Cadrul cercetării compoziției muzicale interculturale* V. Ross afirmă că „muzicologia interculturală își conturează aria de cercetare apelând la domeniile muzicologiei istorice și etnomuzicologiei, ca un studiu al istoriei, teoriei și științei muzicale, care implică mai mult de o cultură. Asemenea etnomuzicologiei, muzicologia interculturală observă nu doar creația muzicală în contextul cultural specific, ci își extinde orizontul, examinând modul în care grupurile culturale interacționează” [43, p. 431-432]. Astfel, muzicologia istorică se referă la studiul muzicii occidentale, iar etnomuzicologia examinează culturile muzicale non-vestice prin etnografie și muzicologie comparativă. Muzicologia interculturală își află originea în centrul discursului privind compoziția și practica interpretativă ce aparține ambelor tradiții, occidentale și non-vestice.

În Uniunea Sovietică conceptul DI nu a fost investigat ca fenomen, cultura socialistă fiind privită unitar, cu legitățile proprii, diferite de cea ”burgheză”, cercetările referindu-se la o analiză comparativă estetică (N. Șahnazarova [38]). Interferențele culturale erau văzute ca trăsătură-simbol a artei socialiste, în cadrul unei ideologii de ”comunism” culturală a spațiului sovietic (*Relațiile naționale – trăsătura artei socialiste*, în: *Советская музыка*, 1972, nr. 8), având deseori un caracter descriptiv, etnocentrist și propagandist. Puținele cercetări din muzicologia moldovenească reflectă relațiile culturilor învecinate sau ”înfrățite”, deseori sunt prezentate relațiile cu Ucraina și Rusia în monografia lui B. Cotlearov [32] și în articolele semnate de L. Răileanu, I. Miliutina, în culegeri cu titluri similare apărute la Chișinău – *Relațiile internaționale ale artei RSSM cu culturile artistice ale republicilor înfrățite*, 1982, la Kiev – *Cultura muzicală a republicilor înfrățite din URSS*, 1982, la Leningrad – *Muzica și muzicienii popoarelor înfrățite ale Uniunii Sovietice* [35]. O relaționare interculturală prezintă studiile etnomuzicologice din anii 1980-1990, ce abordează problematica folclorului minorităților din RSSM, referințe la muzica ucrainenilor sunt realizate de I. Mironenco. Reflectarea corespondențelor interculturale dintre folclorul moldovenesc și cel evreiesc, la nivel intraetnic este realizată de muzicologii Z. Stolear, G. Cocearova, V. Chiselită. În perioada postsovietică, de tranziție din anii 1990-2000, corespondențele culturale sunt analizate de cercetătorii autohtoni printr-o prismă socio-politică de un alt vector, studii diacronice de analiză comparativă, reliefând coduri și arhetipuri, stileme genuistice și tendințe noi, sunt semnate de V. Axionov [2], I. Ciobanu-Suhomlin [36], V. Galaicu [14] E. Mironenco [19, 34]. Un aspect posibil de cercetare a DI relevă studiile etnomuzicologice, o certă contribuție prezintă investigațiile semnate de V. Chiselită, care abordează perspectiva și impactul DI în hibridizarea genuistică a unor specii ale muzicii tradiționale de dans, autorul propunând analiza la nivelele intraetnic (zonal) și interetnic (internațional) [9].

În prezent, cercetarea DI în muzicologie capătă noi valențe. Printre studiile metodologice se remarcă monografia cercetătoarei A. Kaiak din Rusia [30], care analizează aspectele informativ-semanticale ale interacțiunii culturilor muzicale din perspectivă istorică și contemporană. Abordările comparativă, semantică și cultural-antropologică i-au permis autoarei să identifice diverse nivele de

schimb informativ și caracteristicile limbajului muzical, elaborând posibilități de organizare a formațiunilor noi de coduri culturale muzicale. Analiza muzicii în plan filosofico-informațional s-a dezvoltat începând de la mijlocul secolului al XX-lea, ulterior editării la Paris a *Teoriei informației și percepției estetice* (A. Moles), fiind cercetată de P. Shaffer și I. Xenakis, în literatura rusă, la sfârșitul anilor '80, de M. Aranovski, V. Țukerman, A. Sohor, V. Holopova, V. Medușevski. Privit sub aspect fenomenologic, în calitate de proces de comunicare artistică, DI muzical poate fi studiat din perspectiva informațională. În baza teoriei informației (M. Bense), am configurat *modelul de comunicare artistică* transpus în contextul muzical, relevând relațiile dialogice: compozitor/interpret, muzică/public etc., aspecte ale perceptibilității muzicii noi fiind reflectate în Capitolul III, cele de semantică/sintactică muzicală – în Capitolul IV. O dimensiune posibilă de cercetare muzicologică a reflexelor interculturale este fundamentată de principiile intertextualității. Muzicologul V. Axionov face referință la noțiunile de poli- și metastilistică în muzică, remarcând gradul de persistență a legăturilor intertextuale [2]. Procedee similare anunță K. Stockhausen, ele fiind specifice polistilisticii. Polistilistica și intertextualitatea, în viziunea noastră, nu sunt concepte antitetice, ci mai curând derivate una din cealaltă. Aplicată în muzicologie, intertextualitatea acționează drept un procedeu al polistilisticii, care are un sens mai larg, de mixaj al stilurilor componistice (generale și individuale). Cu toate că problematica interculturalității și a textualității constituie un câmp nou de investigare pentru muzicologia moldovenească, acestea însă sunt abordate de cercetătorii din domenii aferente (literatură, teatrologie, filmologie): A. Grati, A. Ghilaș, D. Butucioac, D. Olărescu.

III. În pofida situației lacunare din muzicologia moldovenească privind studiile de amploare ale FIZMN și ale problematicii festivaliere, aspecte vizând fenomenul de festivalizare au fost reflectate în cercetările internaționale: de perceptibilitate și imagine a muzicii contemporane – S. Heilgendorff, de predestinație a festivalurilor, ca fenomen aferent globalizării și festivalizării – A. Bennett, J. Taylor, I. Woodward [42], J. Jordan, Y. Laville, O. Ronström [49]; a rețelei de festivaluri în spațiul european – A. M. Autissier; a interacțiunii cu sfera spațiului cultural public și media G. Delanty, L. Giorgi, M. Sassatelli, S. Frank, S. Roth; de management și politici de participare – R. Derrett [46], R. Robinson. De vreme ce până în anii '90 am fost lipsiți de un festival de muzică nouă autohton, publicațiile la această temă se referă la viața festivalieră din spațiul sovietic (E. Tcaci *Sărbătoare a muzicii: despre Zilele muzicii sovietice în Moldova*, în: Nistru, 1970, nr. 1). Printre publicațiile în reviste științifice de profil se pot menționa două cronici ale FIZMN cu caracter descriptiv, apărute în revista *Arta* (1994, 1992) de I. Păcuraru și E. Nagacevski. Remarcăm articolul *Ieșind din cercul vicios al izolării* de V. Axionov [3], în care se realizează o contextualizare a Festivalului, comparând stagnarea proceselor muzicale autohtone din perioada postbelică versus procesul muzical din țările vest-europene. Din parcurgerea surselor bibliografice, constatăm că Festivalul a beneficiat de o tratare fragmentară, descriptivă, rezumându-se la o trecere în revistă a programului, în cronici apărute în ziare cu caracter publicistic (T. Mîgulina, L. Popușoi, Z. Stolear, E. Uzun), acestea însă au avut o importanță în reconstituirea cadrului istoric general. Un prim pas în abordarea FIZMN ca fenomen complex, cu o

problematică amplă, ce implică aspecte de festivalizare, perceptibilitate, promovare, interacțiuni culturale, de implementare în muzicologie a DI muzical, a fost întreprins de autoarea lucrării de față [4-7].

Capitolul doi, intitulat **Festivalul Internațional Zilele Muzicii Noi din Republica Moldova: traseul istoric, spațiile culturale antrenate și efectivul interpretativ**, conține o analiză a etapelor cronologice și a dimensiunilor interpretative și culturale interconectate în cadrul FIZMN. Subcapitolul **Premisele apariției și evoluția Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi** se axează pe studiul contextului apariției, reflectarea problematicii festivaliere și prezentarea dialogurilor interculturale desfășurate. Au fost identificate premisele: 1) în plan exterior, internațional, vizând extinderea proceselor de: *globalizare, festivalizare și postmodernitate*, generând 2) pe plan interior, local, tendințe de *internaționalizare: sincronizare și integrare*. Considerat "pod între culturi", festivalul se pretează drept un important palier de relevare a DI. Fenomenul presupune plasarea propriei culturi într-un context mondial, dar și confruntarea ei cu un context multicultural, ceea ce contribuie la deschiderea acesteia spre diverse universuri de tradiție muzicală. Prin intermediul festivalurilor de muzică contemporană, care au oferit o platformă deschisă pentru dialogare sau/și confruntare a tendințelor muzicale din diferite spații culturale, fenomenul muzicii noi a contaminat întreg mapamondul. Procesul de sondare era comun pentru toată Europa, conturând o direcție festivalieră de împânzire a rețelei de muzică contemporană. Cu timpul, pilonii-făruri ce radiau muzica nouă: Warsaw Autumn (Polonia, 1956), Festival d'Automne (Franța, 1972), Huddersfield Contemporary Music Festival (Marea Britanie, 1978), Wien Modern (Austria, 1988), au depășit barierele cultural-geografice. O festivalizare a lumii este atestată începând cu anii '80, favorizată ulterior de căderea Cortinei de Fier și lichidarea Zidului Berlinului, iar după anul 2000 are loc diversificarea direcției festivaliere de muzică contemporană. Fenomenul festivalizării capătă amploare, generând procese antitetice și constituind o structură dihotomică, de globalizare/omogenizare, de diversificare/localizare.

Reconstituirea punților interculturale de pătrundere a influențelor vest-europene în arealul est-european postsovietic a deschis poarta globalizării culturale. Circuitului valoric Est-Vest în arta din Republica Moldova a fost reinițiat abia la etapa de postavangardism. Se intensifică contactele cu țările vecine, prin intermediul festivalurilor are loc accesul partiturilor din România, dar și al altor muzici din exterior. În peisajul cultural chișinăuian s-au încadrat organic festivalurile muzicale internaționale: *Mărțișor* (1966), *Invită Maria Bieșu* (1990), *Zilele Muzicii Noi* (1991), *Ethno-Jazz Festival* (2002). Fondat în 1991, la inițiativa compozitorului Ghenadie Ciobanu, Festivalul Internațional *Zilele Muzicii Noi* se impune drept singura manifestare de propagare și valorificare a creației muzicale academice contemporane din Republica Moldova. Anterior fondării FIZMN, creația componistică moldovenească își găsea exprimare în limitele monoculturii sovietice, manifestată la Congresul Compozitorilor din Moldova și la plenele Uniunii Compozitorilor din RSSM. În contextul acutizării stagnării proceselor de reînnoire stilistică și genuistică a creației muzicale academice, fondarea FIZMN a reprezentat atât materializarea ideilor de modernizare, sincronizare și internaționalizare, cât și a unui deziderat al componisticii din Republica Moldova, marcând, în esență, deschiderea spre experiment, care a

fundamentat o întreagă direcție de muzică nouă moldovenească. Festivalul a trebuit să-și declare orientarea spre modern/contemporan, rezumând în mod avansat acele etape și transformări ce au frământat întreaga Europă. Lacunele informaționale și eliberarea de sub cătușele (auto)cenzurii, ce au constrâns spațiul ex-sovietic, au generat o atmosferă de avânt spre nou și sete a tot ce a fost decupat din viața și conștiința culturală. În centrele culturale precum Austria, Germania, Franța și Italia, la procesele revoluționare ale modernismului s-a ajuns în mod firesc, în urma răsturnării tiparelor existente în știință, literatură și artă. În comparație cu tradițiile seculare ale marilor școli componistice europene, parcurgerea etapelor de (r)evoluție muzicală sub semnul (post)modernismului pentru compozitorii autohtoni a devenit mult mai accelerată, racordată la actualitățile timpului.

Originile componisticii muzicale basarabene sunt relativ tinere, pornind din deceniile doi și trei ale secolului al XX-lea (creația compozitorilor Șt. Neaga, E. Coca, de o vădită influență romantică, cu nuanțe impresioniste), ori, și mai târziu, având în vedere trezirea din letargicul sistem ideologic. După perioada unei arte angajate din anii 1945-1950, are loc metamorfozarea proceselor culturale. Anii '60 au semnalat o scurtă perioadă de "dezgheț" a relațiilor Est-Vest, inserțiile culturale din Occident impulsionând intense căutări și experimentări rebele în sfera artistică națională, de reînnoire a mijloacelor de expresie, iar începând cu anii '70-'80, în componistica din spațiul ex-sovietic tot mai mult se accentua opoziția dintre direcția tradițională și cea proavangardistă. Perioada anilor '80 se caracterizează prin limitarea și marginalizarea DI conform ideologiei de partid. Este de remarcat contextul de insuficiență informațională acută până la fondarea FIZMN, muzicienii, în mare parte, necunoscând autori precum C. Ives, J. Cage, G. Crumb, K. Stockhausen, E. Varese, lipsa în biblioteci a partiturilor și a înregistrărilor de muzică contemporană, inexistența surselor de informare din spațiul virtual (abia din 1999 apar serviciile Internet), absența lucrărilor de referință în repertoriul orchestrelor profesionale, FIZMN impunându-se drept o modalitate eficientă de ieșire a culturii muzicale din "cercul vicios al izolării" [3]. Tendințe de descătușare s-au conturat odată cu declanșarea *perestroikăi*, iar la sfârșitul anilor '80 – începutul anilor '90 se observă orientări de internaționalizare/sincronizare și de valorificare a realizărilor din componistica națională prin oportunitatea oferită compozitorilor moldoveni de a concura într-un festival internațional la ei acasă. Transcenderea spre (post)modern a fost facilitată, astfel, de instaurarea în anii '90 și derularea periodică a FIZMN.

Specificăm că pledarea pentru modern, odată ce în Occident se instaurează postmodernul, devine firească, emerge un flux nou de schimbări esențiale de gândire și de limbaj, ce au subminat și au debalansat reperele stilistice ale (neo)folclorismului romantic, dominant în perioada căutării "identității naționale" sau a "spiritului național", fiind înlocuit prin tendința de reevaluare și autoidentificare pe arena muzicală mondială, generând un spectru variat de creații muzicale. Noua paradigmă a cuprins mai multe generații de compozitori, de la cei care urmează tradițiile marilor maeștri ai modernului la cei ce fac primii pași pe tărâmul experimental al modernismului. Cu toate că radicalismul și avangarda nu au reușit să se imprime în evoluția creației muzicale academice și să revoluționeze net limbajul compozitorilor moldoveni, se constată la un pol prezența tradiționaliștilor de factură post-

șostakoviciană și romantico-folcloristă, la alt pol situându-se creatorii proavangardiști, un teren de creație intermediar ocupând ”moderniștii moderați”. Un impact în (trans)formarea viziunii și limbajului acestora l-au constituit interacțiunile la nivel stilistic și estetic cu partiturile din cadrul FIZMN, unde s-au perindat un șir de dialoguri, aducând fondul cultural muzical al segmentului geografic pe care-l reprezintă, prin dubla prismă a (post)modernismului. Demersul nostru s-a axat pe elucidarea DI din cadrul FIZMN și a interacțiunilor cu diverse spații culturale și școli componistice. Am elaborat *Lista* festivalurilor de muzică nouă din Europa, iar în baza analizei caietelor-program ale FIZMN, au fost realizate scheme ale dialogurilor (inter)culturale: române, ruse, spaniole, italiene, belgiene, irlandeze.

Investigarea conexiunilor muzicale din cadrul FIZMN a relevat că cea mai mare pondere o ocupă dialogurile cu muzica nouă din România, învecinarea geografică favorizând inițierea **dialogurilor moldo-române** de lungă durată. Avangarda românească a adus în climatul muzical din Republica Moldova tendințe și mixaje stilistice ale muzicii noi, partituri în cheie modal-cromatică, serială și post-serială, structurală, aleatorică (stohastică și improvizatorică), arhetipală (minimală și repetitivă), spectrală, electronică, teatru instrumental, metamuzică, muzică-memorie. Muzica occidentală, în special la primele ediții, era asociată cu muzica românească, interpretată deseori în premieră absolută de ansamblurile românești de muzică nouă *Archaeus*, *Traiect*, *Pro Contemporania*, *Pro musica nova* ș.a. Anul 1999 a avut o importanță istorică pentru dialogurile muzicale din ambele țări, reunite sub cupola *Zilelor Mondiale ale Muzicii (WMD)*, desfășurate la București, Cluj Napoca, Iași, Timișoara, Bacău, Chișinău. **Dialogurile moldo-ruse** au fost concentrate în anii '90 în jurul Ansamblului de Muzică Contemporană din Moscova și al formației *Trio Moscova*. Repertoriul prezentat include opusuri semnate de compozitori din diferite generații – clasicii secolului XX, avangarda rusă, compozitorii (post)moderni din secolele XX-XXI. Printre colaborările recente (2016) menționăm Ansamblul *MolOt* din Sankt-Petersburg, interpretând creațiile generației tinere, născute în perioada anilor '80-'90. **Interferențele spaniole** au câștigat un teren propice în spațiul muzical autohton, îmbogățind agenda repertorială a ansamblului *Ars Poetica* din Republica Moldova, care a realizat *Concerte de muzică spaniolă* la fiecare ediție a FIZMN, începând din 2001. Inițiate din 1991, dialogurile moldo-spaniole au adus exemple de muzică spaniolă *renovată*, care a asimilat tendințele europene dodecafonice, de atonalism și serialism postwebernian, spre o aleatorică complexă (*musica movil*, *musica flexibile*, *musica abierta*, *grafismo*), elaborată de compozitorii avangardiști din *Generația 51*: R. Barce, J. J. F. Sanabria, J. S. i Sardà, J. M. Quadreny ș.a, ulterior de *Nueva Música*. Limbajul muzical al acestei pleiade se caracterizează printr-o complexitate ce cuprinde ”tipare culturale”, având la bază corespondențe arhetipale ale fondului folcloric, dar și tehnici noi de compoziție (dodecafonice). Schimbul cultural cu Colectivul de compozitori E.C.C.A., fondat în 1987, a avut un impact semnificativ în panopticul componisticii autohtone, îmbogățindu-l cu noi partituri avansate (J. Darias, C. Verdu), punând în circulație internațională și creațiile compozitorilor moldoveni. **Dialogurile muzicale moldo-italiene** (inițiate din 1991) s-au axat în jurul compozitorilor și dirijorilor invitați A. Brizzi, L. Quadri, D. Pacciti, P. Cattaneo. Au fost prezentate creații ale compozitorilor de renume: L. Berio, L. Nono, B.

Maderna, G. Scelsi, lăsând amprenta neoserialismului, direcției preminimaliste și de aleatorică. **Dialogurile moldo-irlandeze**, lansate în anul 1995, au reliefat creația componistică irlandeză cu o tradiție relativ tânără. Un timp îndelungat nu s-a găsit infrastructura necesară pentru a constitui o școală de compoziție, expresia muzicală fiind separată în două practici, cea gaelică și cea europeană (cosmopolită). Remarcăm partiturile semnate de generația de aur: D. Morris, J. Buckley, D. Hurley, B. Dwyer, F. Johnston, R. Deane, Jean O’Leary, iar din generația tânără menționăm compozițiile algoritmice ale lui J. McLachlan, influențate de gândirea structuralistă a lui Boulez, Xenakis și Lutoslawski și creațiile semnate de I. Wilson, ghidat în orientările sale estetice atât de D. Șostakoviici, J. S. Bach cât și de contemporanii săi M. Feldman, H. Lachenmann. **Dialogurile muzicale moldo-belgiene** au adus, începând din 2000, creații ale tinerei generații, reprezentanți ai avangardei și postmodernismului belgian: L. Posman, B. Buckinx, A. C. Guimarães, dar și a *moderniștilor moderați* – M. Verhaegen. Muzica compozitorilor belgieni cuprinde un arsenal de tehnici integrate într-un limbaj posttonal: serialism, postserialism, spectralism, new complexity și muzică experimentală. În căutarea echilibrului dintre tradiție și inovație, stilul post-manierist al lui L. Posman este perceput drept postmodern, autorul utilizând colajul, pasticheurile, citatele, parodia într-un mod individual. Evoluând de la avangardă la postmodernism, B. Buckinx se distinge printr-o viziune determinată drept quasi stil, un quasi-Stravinski, quasi-Strauss, quasi-Ives. Avangardistul A. C. Guimarães, utilizează forme tradiționale și tipare clasice. Materialul muzical cu note de ironie, urmează idiomul romantico-impresionist, cu elemente de referire la stilul lui Rahmaninov, Prokofiev, Stravinski și Ravel. În spațiul DI se integrează **dialogurile noilor medii** (din 1994): muzică electronică (E. Karkoschka, Germania), recitaluri instrumentale și de bandă magnetică (*Grupul de muzică contemporană Lisabona*), spectacol multimedia (*Le Ciel Afonic*, Spania), muzică electroacustică (M. Tally, A. Kallastu, Estonia), muzica de studio a lui M. Afanasiev din Republica Moldova. Dinamica dialogurilor intermediatice demonstrează că acest teren rămâne „de natură experimentală”, puțin explorat în geografia muzicală a FIZMN. Interacțiunea culturilor a generat mixarea genuistică și stilistică, modernizarea limbajului componistic, utilizarea noilor medii și abandonarea treptată a sistemului tonal-funcțional, schimbări profunde de mentalitate artistică și perceptibilitate a actului creativ contemporan.

Analizând edițiile FIZMN în perioada anilor 1991-2016 conchidem că în acest segment temporal, în peisajul cultural muzical din Republica Moldova au răsunat creații din circa 52 țări participante la Festival, în total aproximativ 299 concerte, dintre care 72 simfonice, 196 camerale, 15 concerte de muzică pentru cor, 4 recitaluri de muzică pentru orgă, 4 spectacole și 8 concerte multimedia. În decursul celor circa 25 de ani de consecventă pulsație, Festivalul a parcurs un traseu sinuos, cunoscând o dinamică diversă. În urma investigației fenomenului am identificat 3 perioade:

Prima perioadă: anii '90 (1991-1999), postsovietică, de constituire. Anul 1999 prezintă momentul culminant, de fuziune a FIZMN cu Festivalul *World Music Days*, eveniment de anvergură desfășurat în Republica Moldova și România, care a pus în vizor componistica autohtonă, creând un fundament pentru integrare a acesteia în peisajul muzicii contemporane festivaliere de actualitate.

Perioada a doua: anii 2000, primul deceniu (2000-2009), de tranziție. După anul 1999 s-a prospectat vectorul de mișcare, dar dezvoltarea propriu-zisă întârzie, înregistrând un regres, datorită colapsului politico-economic, cauzelor de ordin financiar și de atitudine în susținerea FIZMN la nivel instituțional oficial (politica statului din 2001-2009). Anul 2009 conturează punctul culminant de stagnare, relevată de cel mai scund program al FIZMN din cele 25 de ediții analizate.

Perioada a treia: anii 2000, deceniul al doilea, prima jumătate (2010-2016), se înregistrează o înviore a schimburilor culturale, susținute (financiar) de Ministerul Culturii și alte instituții culturale, fapt favorizat de aderarea la vectorul european al politicii statale.

Cel de-al doilea subcapitol, intitulat **Arta interpretativă aferentă Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi: ansamblul de muzică contemporană *Ars Poetica* și alți promotori ai fenomenului**, reflectă principalele forțe interpretative, relevând aspecte de evoluție ale practicii de executare. Problema resurselor sonore devine tot mai arzătoare pe întregul mapamond componistic încă de la începutul secolului al XX-lea, odată cu epuizarea ”zăcămintelor” armonice, a (a)tonalității sistemului temperat. Compozitorii caută noi (re)surse sonore, atât instrumentale (preparate), cât și extramuzicale, acusmatische: înregistrări pe bandă magnetică, *field recording*, sunete electronice, cu apariția mediilor digitale. Odată cu noua eră a acusticii, apare o nouă știință a sunetului, evoluând de la atonalitate, la spectralism, *new complexity* și pluralism stilistic, de la primele experimente electroacustice și electronice ale modernismului la digimodernism. Are loc o hibridizare intensă a muzicii noi din Vest cu alte culturi muzicale, dar abia în anii '90 problema reînnoirii sonore apare în preocupările compozitorilor din Republica Moldova.

Epocile modernă și contemporană, pe lângă evoluțiile estetice, culturale și conceptuale, au elaborat un limbaj propriu, cu un vocabular specific, vizând noi aspecte sintactice și morfologice. Se deplasează tot mai mult factorul de decizie de la compozitor la interpret. Sistemele noi de notații proprii, instrucțiunile, pictogramele, *chance operations* formează o geometrie ce trebuie tratată de interpreți individual, intuitiv, dar și responsabil. Reverberațiile avangardiste se resimt odată cu desfășurarea FIZMN, până la fondarea acestuia, interpreții nu erau familiarizați cu arsenalul semiografic al muzicii noi, tehnicile contemporane de interpretare (instrumente preparate, efecte sonoristice, cântarea multifonicilor etc.), realizările de vârf ale muzicii noi lipsind din repertoriul orchestrelor profesioniste. În absența altor surse de informare, FIZMN a constituit singura șansă de recuperare a lacunelor informaționale și de raportare la valorile componistice și interpretative ale muzicii contemporane universale. Cu provocările noilor mijloace de executare sonică se confruntă forțele interpretative ale FIZMN: ansamblul *Ars Poetica*; Orchestra Simfonică Națională a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, Orchestra Simfonică și Capela Corală Academică *Doina* a Filarmonicii Naționale „S. Lunchevici”, Orchestra Națională de cameră, Corul Național de cameră, Corul *Renaissance*, Corala *Gavriil Musicescu*, Corala *Credo* a Ministerului Afacerilor Interne, *Chișinău Youth Orchestra* ș.a. Un promotor fidel al muzicii noi în cadrul FIZMN este Orchestra Simfonică Națională a IPNA Compania „Teleradio-Moldova”, care s-a specializat pe profilul muzicii

contemporane, decodificând cele mai sinuoase grafisme ale partiturilor și realizând dialoguri muzicale cu România, Polonia, Belgia, Elveția ș.a. În cadrul FIZMN, Orchestra a interpretat creații ai autorilor autohtoni și străini în primă audiere absolută, stimulând astfel punerea în context și ascensiunea la nivel internațional atât a componisticii, cât și a artei interpretative din Republica Moldova. Conotația instrumentală și vocală elaborată în școlile semiografice contemporane din Polonia, SUA, Franța, Germania a influențat practica de executare în arta interpretativă din Republica Moldova, care devine mai riguroasă, urmând strict *noua semiografie* lansată în secolul al XX-lea, de la *Sprechgesang* – la sunete abstracte și convenționale ca înălțime, frecvență sau durată. Avansarea la un alt nivel de limbaj contemporan, exprimat atât interpretativ cât și repertorial, este certificată de includerea în repertoriul Orchestrei a unor partituri de o complexitate tot mai mare. În calea revitalizării resurselor sonore și a emancipării artei interpretative din Republica Moldova, în perioada în care s-a fondat FIZMN, a fost înființat primul ansamblu moldovenesc de muzică contemporană *Ars Poetica* (1991), la inițiativa compozitorului Gh. Ciobanu. Demararea FIZMN la Chișinău a reliefat o anumită criză interpretativă, survenită din lipsa unor colective specializate în abordarea fenomenului muzical contemporan. Interpreții trebuiau să se familiarizeze cu tendințele din "exterior", să se adapteze noului limbaj interpretativ, decodificând "ars poetica" noilor tehnici de compoziție și interpretare (post)avangardistă. Constituirea formației semnaleză o nouă etapă în perceperea stilisticii instrumentale, un salt calitativ în domeniul interpretativ, membrii formației inițiindu-se în cele mai abstracte forme ale semiografiei muzicale contemporane. Crearea ansamblului a fost impulsionată de practicile muzicale ale țărilor vecine, *Ars Poetica* devenind un element indispensabil pentru FIZMN, la fel ca și omoloagele sale din România: *Archaeus*, *Traiect pentru Săptămâna Muzicii Contemporane* și *Meridian Zilele SNR-SIMC*; *Ars Nova* pentru *Cluj Modern*. *Ars Poetica* este un ansamblu de format unic, prin internaționalizarea și valorificarea componisticii contemporane academice, dar și prin promovarea schimburilor interculturale, formația a întreprins dialoguri cu opusurile compozitorilor din România, Polonia, Spania, Germania, Italia ș.a. Extinzându-și arealul geografic muzical, ansamblul a participat la: *Toamna Muzicală Clujeană*, *World Music Days* (România); *Incontri Europei con la musica* (Italia); *Two days & Two nights of New Music* (Ucraina) etc. Formația a animat permanent atât procesul de circulație a lucrărilor muzicale cât și cel de creație, fiind un laborator de experimentări rebele ce și-au găsit reflectare într-un șir de creații noi în variate componente. *Ars Poetica* nu s-a aflat în vizorul muzicologilor ca obiect de cercetare complexă, referințe privind contribuția acestuia prezintă doar I. Suhomlin [36] și E. Mironenco [19]. O analiză a premiselor apariției și a activității, a condiției de existență a fost efectuată de autoarea tezei [6, 7], de asemenea, a fost elaborat *Profilul repertorial al formației* în cadrul FIZMN (1991-2016). Astfel, primele două decenii și jumătate de existență a Festivalului au stimulat multiple evoluții, transformând esențial creația muzicală academică și arta interpretativă. Acest proces a fost condiționat de DI muzical, care a contribuit la accederea la un nou nivel de interpretare și creație artistică, la o mobilitate stilistică de executare, la integrarea internațională, lucrările fiind incluse în programele manifestărilor de gen din cele mai prestigioase.

Cel de-al treilea capitol, **Perceptibilitatea fenomenului muzical contemporan în cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi**, evocă problematica festivalieră a muzicii noi, în baza studiului de caz al edițiilor XX - XXI ale FIZMN. Sunt identificate impedimentele evoluției, specifice și pentru alte festivaluri de muzică nouă, zonele vulnerabile și actorii principali întru promovarea DI și a componisticii autohtone. Actualitatea subiectului este reflectată în studiile muzicologice, culturologice, de art-management din străinătate [40, 42, 46, 49]. În Republica Moldova o contribuție la relevarea problematicii festivaliere prezintă publicațiile și interviurile realizate de autoare cu fondatorii festivalurilor de muzică nouă Gh. Ciobanu, S. Lerescu, C. Țăranu, L. Dănceanu [7].

Primul subcapitol, intitulat **Interacțiuni culturale prezente în cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi. Studiu de caz: edițiile a XX-a și a XXI-a**, însumează analiza detaliată a două ediții consecutive (XX, XXI) ale Festivalului, subliniind corespondențele culturale, spectrul de tendințe stilistice, anumite compartimente concertistice care s-au cristalizat, direcții de evoluție, genuri abordate etc. Sfera creației profesioniste se confruntă cu o serie de dificultăți specifice unei perioade de tranziție, de schimbare a mentalității, de criză economică, lipsa unor comenzi și proiecte ce ar susține actul creativ, izolarea de circuitul valoric paneuropean, invizibilitatea scenei autohtone pe plan internațional, lipsa mobilității artistice (a DI), insuficiența promovării și mediatizării produselor culturale și a creatorilor. Investigarea perceptibilității fenomenului muzicii contemporane în cadrul Festivalului a avut loc în baza anchetării publicului la edițiile a XX-a și a XXI-a, autoarea tezei identificând un spectru de problematice. Ediția a XX-a a FIZMN (10-17 iunie, 2011), a pus accentul pe lucrări care se situează la hotarul dintre genuri, îmbinând trăsături ale muzicii ușoare, folclorului, *jazzului*, *bluesului* cu cele moderne/contemporane, aliaj specific tendințelor postmodernismului. Estetica eclectică a postmodernismului, mai mult "inclusivă" decât exclusivă a reflexiilor modernismului, definite ambele ca "open-ended", se proiectează în albia tendințelor de bază ale componisticii moldovenești, în sincretismul generator de noi creații prezentate în cadrul ediției.

Pe simezele postmodernului compilativ s-a desfășurat ediția a XXI-a a FIZMN (15-19 iunie, 2012), paleta stilistică deplasându-se de pe abordarea folclorului imaginar la cea a aluziilor și irizărilor folclorice, prin cultivarea eterofoniei și explorarea sursei bizantine, a direcției arhetipale, spre muzica de studio, muzica multimedia, muzica concretă și/sau *noise music*, muzica evolutivă computerizată. Ancorate în fenomenul postmodern, edițiile XX-XXI au adus experiențe estetice, diverse practici artistice, elaborări experimentale – demersuri insistente întru promovarea muzicii noi și familiarizarea cu universul sonorităților complexe. Analizând cele două ediții, ce semnalizează sfârșitul celui de al doilea deceniu de evoluții și începutul deceniului trei ale FIZMN, se constată că centrul de greutate s-a deplasat net de pe sistemul socialist (cenzurat) pe o libertate în expresie, în privința limbajului componistic având loc un salt calitativ. Această transcendere a adus o serie de probleme de ordin psihologic, perceptiv, modernizator (tehnologic) și financiar (managerial), identificate în urma anchetării publicului.

Al doilea subcapitol, **Problematica perceptibilității și impedimentele evoluției muzicii contemporane promovate de Festivalul Internațional Zilele Muzicii Noi**, reflectă principalele aspecte ale problematicei de evoluție/involuție a unui festival de muzică nouă, prezentând rezultatele anchetării publicului la edițiile XX, XXI și evidențiind zonele vulnerabile. În vederea investigării, s-a întocmit un chestionar bilingv, privind periodicitatea de frecvență a FIZMN, sursele de informare, interesul pentru anumite genuri muzicale. A fost elaborat *Indexul* compozitorilor și creațiilor din Republica Moldova interpretate în cadrul FIZMN (1991-2016). Analiza rezultatelor chestionării a permis să conchidem că trecerea de la sistemul sovietic la o nouă paradigmă culturală, economică, de mentalitate a adus în contextul evoluției FIZMN o serie de impedimente, pe de o parte comune pentru festivalurile de muzică nouă din Europa – de atitudine (scepticism, snobism) și art-management (finanțare, prezența unui public redus), iar pe de altă parte, specifice spațiului postsovietic – modernizare (tehnologizare), receptare (inaccesibilitate), atitudine (pesimism cultural, indiferență), art-management (finanțare, promovare), arhivare și conservare (a patrimoniului de muzică contemporană). Aspectele menționate derivă unul din altul și formează un lanț de cauzalitate în stagnarea proceselor de evoluție, conturând problematica de bază a direcției festivaliere pe tărâmul muzicii noi, de sensibilizare, prin depășirea multiplelor bariere în calea percepției și promovării fenomenului muzical contemporan.

În capitolul **Rezonanțe interculturale în creațiile lansate la Festivalul Internațional Zilele Muzicii Noi**, al patrulea, își găsește abordare pragmatică metoda de cercetare interculturală. Analiza impactului DI a permis relevarea, în patru subcapitole, a reflexelor interculturale în creații de referință pentru componistica din Republica Moldova, lansate în cadrul FIZMN: *monoopera cu balet Ateh, sau revelațiile prințesei khazare* de Gh. Ciobanu, *Passion-XXI pentru orgă și orchestră* de V. Beleaev, *Respirația florilor* de Iu. Gogu și *Bicordie* de L. Gondiu. Diversitatea creațiilor sub aspect genuistic și stilistic a condiționat pluralitatea de abordări în analiza muzicologică. DI muzical vizează interacțiunea câmpurilor stilistice muzicale distincte ale diferitor culturi, epoci culturale, școli componistice sau tendințe stilistice. Acesta se manifestă și la un micronivel, interpersonal, întrucât stilurile unei școli componistice sau epoci culturale se bazează, deseori, pe anumite stiluri personale, activizând *stilemele* individuale. În analiza creațiilor din perspectiva DI manifestat sincronic/diacronic, semantic/sintactic, ne-am axat pe relevarea reflexelor interculturale pe diverse coordonate, în funcție de particularitățile compozițiilor, evidențiind indicii stilurilor individuale în colaborare cu elementele specifice altor stiluri.

Monoopera cu balet Ateh, sau revelațiile prințesei khazare de Gh. Ciobanu (FIZMN 2005) marchează o nouă etapă în dezvoltarea teatrului muzical-dramatic din Republica Moldova, servind drept exemplu de referință al manifestării DI prin sintetizarea reflexelor interculturale la mai multe nivele. Proiectate pe coordonatele semantic/sintactic, impactul acestora se resimte în abordarea genuistică, în tratarea sursei literare, în dramaturgia muzicală, precum și în elementele de limbaj muzical. În spațiotemporalitatea operei vin în atingere câteva universuri culturale: cel al compozitorului, moldovean, cel al scriitorului, sârb M. Pavić și cel al khazarilor. Din punct de vedere genuistic, *monoopera a priori* atestă o viziune interculturală, rezonând la prezentările în primă audiere a

monooperelor: *King Harald's Saga* de J. Weir, *Lady Lasarus* de D. Runswick, *Borges y el Espejo* de A. Viñao, puse în valoare în cadrul FIZMN (1994) de interpreta scoțiană F. M. Lynch. Urmând principiile reînnoirii formei și modernizării limbajului sonor, Gh. Ciobanu lansează un nou gen muzical în Republica Moldova – de monooperă cu balet. La nivelul concepției muzical-dramaturgice – reflexele interculturale sunt detectabile la nivel semantic în dimensiunea intertextuală. Originalitatea sursei literare (romanul-lexicon *Dicționarul khazar*) a determinat concepția dramaturgiei monooperei, unde se împletesc strâns mai multe linii de multitextualitate: cele trei limbi în care a fost conceput dicționarul, trei religii, în plus, posibilitatea interpretării vocale în engleză, română și rusă. Urmărite în partitură, aceste linii, la prima vedere, alternează într-un dialog intertextual, contopindu-se într-un „cor al vocilor interioare” proprii prînțesei. Structura ritmică și metrul variază în funcție de versiunea lingvistică aleasă pentru interpretare, astfel principiul de recitativ se subordonează specificului limbajului. La nivelul limbajului muzical, al sintaxei, compozitorul, apelând la fondul muzical arhaic, reconstituie imaginea unei culturi demult uitată – a khazarilor, prin resuscitarea arhetipurilor muzicii balcanice și orientale, prin mixarea unor structuri modale și sisteme ritmice speciale, explorând teritorii vaste din Asia Mică, Turcia, Balcani, Asia Centrală. Reflexele interculturale sunt analizate pe coordonata pluriarhetipală, a *arhetipurilor modal și ritmic* (relevând elementele caracteristice melosului național și monodiei bizantine, cu cele specifice sistemelor ritmice și intonaționale ale tradițiilor muzicale orientale). Prima diviziune cuprinde diferite texturi modale, utilizând: texturi polifonice; textura polimelodică bazată pe îmbinări de monodii; jocul subtil de parcursuri eterofone, provenit din îmbogățirea monodiei prin isonurile modale; divizarea și operarea cu modusuri. Aspectul oriental, proiectat pe coordonatele diacronice, se ilustrează prin: textura liniară; modurile alternative; moduri-arhetipuri alcătuite de autor; expunerea instrumentală într-o manieră orientală, prin aluzia la ansamblul specific (ud, kamânca, daf), cu emiterea sunetului „de ciupire” caracteristic *sar*-ului; diverse tipuri de organizare a pentatonicii; tehnica isonului folosit atât în partida instrumentală, cât și în cea vocală; intonația de secundă descendentă (ca element al melismaticii orientale caracteristice mugamului sau makamului). Arhetipul ritmic include structuri ritmice înlănțuite asimetric, fiind folosit preponderent sistemul aksak și principiul de *ostinato*.

O primă manifestare a genului de *pasiun instrumentale* în Republica Moldova atestă creația *Passion-XXI* de V. Beleaev (FIZMN 2013). Analiza opusului a permis identificarea corespondențelor inter-culturale și textuale la mai multe nivele: 1. *La nivel sintactic, de intertext* – citatul și adaptarea creațiilor (*Preludiul Nr. 2 în do minor, Clavecinul bine temperat* de J. S. Bach, în stare directă și în formă de aluzie); autocitare (*Dies Irae* pentru două pian, 2013); folosirea limbajului digital radiotelegrafic (a formulei S.O.S. drept leitcelulă). 2. *La nivel semantic* evidențiem dimensiunile: escatologică – tangența conceptuală cu *Pasiunile* lui J. S. Bach, utilizarea creației proprii *Dies Irae* și predominarea unei viziuni apocaliptice generale; existențială – influența literaturii și filosofiei germane, în lupta dintre bine și rău, o conotație simbolică având citatul din *Preludiul Nr. 2 în do minor, Clavecinul bine temperat* de J. S. Bach, situându-se la celălalt pol semantic, în opinia autorului, de

Preludiul în tonalitatea omonimă, ambele formând dihotomia alb-negru, a contrariilor; cosmogonică – se reflectă în extrapolarea conflictului planetar, la cel spațial, extraterestru, adresând ipotetic semnalul S.O.S. în macrocosmos. 3. *Nivelul cultural diacronic*, polistilistic (utilizând diverse stileme) și genuistic: *medieval occidental timpuriu* – în folosirea elementelor modale, reconceptualizarea cântării gregoriene *Dies Irae* în abordarea proprie a lui V. Beleaev; *inserarea elementelor din baroc* – în resuscitarea moștenirii bachiene, a citatelor și aluziilor conceptuale și muzicale (*Patimile, Preludiul Nr. 2 în do minor, Clavecinul bine temperat*); – în reînnoirea genuistică, exprimată prin lansarea genului nou de *pasiuni instrumentale* în componistica moldovenească; *modern* – cu antrenarea conceptelor literaturii germane din secolul al XVIII-lea (a doua jumătate); *contemporan* – în utilizarea limbajului Morse, a noilor tehnici de compoziție, reconceptualizarea pasiunilor. 4. *La nivel sincron* – se manifestă o complementaritate stilistică, orientată pe tradițiile și noile realizări ale muzicii occidentale: elemente de limbaj *new*, de avangardă, sonorități stridente, efecte sonoristice (muzica timbrală, clustere, *glissando* pe flajeolete, texturi pointiliste), se asociază cu elemente de muzică *neo-* medievală, baroc – factura polifonică, de imitare și neo/canon, fugato, *ostinati* motivice și ritmice, alternate cu componente de gândire modală (ison, eterofonie). Cele patru nivele atestă sinteza diverselor tradiții culturale într-un aliaj agresiv, fauve, bruitist, prin prisma contemporană.

Respirația florilor pentru flaut, oboi, clarinet, fagot și pian, semnată de Iu. Gogu, este o creație reprezentativă pentru anii '90 (FIZMN 1996), un exemplu de modernizare a creației camerale din Republica Moldova (sub aspectele componistic și interpretativ), ce reflectă procesul de asimilare a practicilor sonore vest-europene: a experimentelor avangardiste, a noilor orientări estetice (ale conceptului de *materie muzicală* din estetica lui Th. Adorno) și a limbajului muzical – însușirea noilor tehnici de scriitură, a sistemelor de notație grafice, a fuziunilor timbrale. În dublă ipostază de compozitor și interpret, Iu. Gogu compune pentru *Ars Poetica* lucrări în multe privințe de pionierat pentru componistica moldovenească. *Respirația florilor* a îmbinat organic căutările (post)avangardiste sonice cu sfera conceptual-imagistică, utilizând mijloacele de expresie selecte, subtila paletă coloristică, obținută prin nuanțarea delicată timbrală. În calea revitalizării mijloacelor, Iu. Gogu caută noi procedee de emiterie a sunetului: expuneri ordinare, dar și cu diverse efecte *glissando* și armonice pe corzile pianului, multifonice, sunete eoliene, apelând la *muzică timbrală* – sonoristică, tehnica de serie liberă, aleatorică liberă, elemente de tehnică modală (eterofonie) și cea improvizatorică. Materia sonoră constă din diverse texturi sonore, rarefiate sau aglomerate, suprapuse pe o constantă sonică desfășurând o nebuloasă transformatorie, bazată pe tehnica minimalist-repetitivă. Sistemul metro-ritmic atestă complexe organizări: de la celula inițială ritmic relativ stabilă, *ostinato*, la debalansarea acesteia cu structuri ritmice alternate și poliritmii, augmentări și diminuări treptate a duratelor, ritm liber (rubato). Cu toată diversitatea de texturi și tehnici folosite, scriitura apare transparentă, cu sonorități limpezi.

Oferind un mixaj stilistic multicolor din forme și genuri muzicale, compozitorul L. Gondiu a făurit o identitate muzicală interculturală proprie, împletind texturi omo, poli și heterofonice și rămânând, în același timp, fidel spiritului național. Migrând ușor din pulsațiile balcanice în ritmurile

orientale, din gândirea modală în cea polifonică, autorul, conectează muzica contemporană autohtonă la diversitatea formelor și mijloacelor muzicale de expresie culturală universală. Compusă pentru formația *Traiect* (România), *Bicordia pentru ansamblu instrumental* de L. Gondiu, (FIZMN, 2004), este o replică la *Quattro Pezzi per Orchestra su una nota sola* (1959) de G. Scelsi. *Quattro Pezzi* este o lucrare emblematică, care a fondat *estetica reductivă* scelsiană a *sunetului tridimensional*, de concentrare pe microstructura sunetului, impicând reducerea radicală a conținutului muzical, care anticipă căutările minimalismului și muzicii spectrale (Ligeti, La Monte Young). Scelsi se concentrează pe 1, 2 tonuri-focare, generatoare de complexe sonore în baza varierii parametrilor de: *intensitate, timbru, dinamică și înălțime*. Considerând studiile Institutului de Cercetări și de Coordonare Acustică – Muzică (IRCAM, Paris) asupra principalilor parametri ai sunetului: *intensitate, timbru, durată, înălțime* și aspectele discursului muzical scelsian, am elaborat schema de analiză comparativă a celor două creații (*Quattro Pezzi* și *Bicordie*), urmărind coordonatele de: *oscilare* registrală (înălțime), *dinamică* (intensitate), *orchestrație* (timbru) și *estică* (desfășurare) și implicând aspecte de ritm și formă. În căutarea unei identități aplicate la formele mici, L. Gondiu dezvoltă o tehnologie componistică în baza unei note sau a două sunete în semiton, axându-se pe generarea și desfășurarea contrastelor, propunând o estetică personală a lucrării. Compozitorul își țese pânza sonoră pornind de la arhetipurile etnomuzicii balcanice, având atât dimensiuni modale românești, cât și elemente de acumulări, de la diatonii elementare, până la totaluri cromatice. Urmând tendința economiei mijloacelor și reevaluând fluctuațiile microtonale, L. Gondiu intensifică contrastul dinamic, cel al diverselor texturi, utilizând schimbări de registre și contraste de factură, dezvoltă varierile timbrale și aluziile armonice. Complexitatea stilistică scelsiană este transpusă de L. Gondiu pe tărâmul modalismului arhetipal românesc, utilizând principiile eterofoniei și *ostinato*-ului.

Analizele efectuate ne permit să concluzionăm că creațiile semnate de Gh. Ciobanu și L. Gondiu atestă o interacțiune a stilemelor individuale cu elementele specifice culturilor muzicale din Est, obținând structuri hibride din Europa Estică și Asia. Studiul comparativ al *Bicordiei* de L. Gondiu s-a bazat pe coordonatele direcției microtonale (preminimaliste/repetitive, lansate de Scelsi), descendentă din culturile muzicale asiatice, relevând parametrii *sunetului tridimensional* de *intestate, timbru, înălțime, ritm*, adăugând cel de *estică* a dramaturgiei materialului muzical. Compozițiile semnate de V. Beleaev și Iu. Gogu se raportează la practicile sonore vest-europene, mixajul intercultural având drept consecință o complementaritate stilistică din elemente de limbaj *new*: sonoristica, pointillism (în *Passion-XXI* de V. Beleaev), tehnica de serie liberă, aleatorica liberă, procedee improvizatorice (și sonoristice în *Respirația Florilor* de Iu. Gogu) asociate cu elemente *neo*: medievale, baroc (în *Passion-XXI*, tehnica modală de scriitură eterofonică în *Respirația Florilor*). Astfel, interculturalitatea se proiectează în muzică prin ciocnirea la nivel modal, ritmic, acustic, factual și structural a patternurilor din diferite zone culturale, fenomen definit drept metastilistică, unul din multiplele efecte *meta*, de sinteză, ale globalizării.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Cercetarea realizată în teza de doctorat vizează o problematică actuală și complexă în muzicologia din Republica Moldova, ce cuprinde patru dimensiuni de investigare: dialogul intercultural, fenomenul de festivalizare, muzica contemporană și analiza relaționării aspectelor sus-numite. Rezultatele principale obținute au contribuit la generarea unor noi direcții de cercetare în muzicologia din Republica Moldova, ce rezidă în: investigarea DI în cadrul festivalurilor de muzică nouă, cercetarea fenomenului de festivalizare în contextul muzicii contemporane și analiza creației muzicale contemporane sub aspectul reflexelor interculturale și intertextuale.

Conchidem că aplicarea perspectivei DI și a instrumentarului intertextualității în abordarea fenomenului muzicii contemporane și a unor creații de muzică nouă din Republica Moldova fixează un model de coordonate teoretice și metodologice (sincronic/diacronic, semantic/ sintactic) în perspectiva de investigare muzicologică, care necesită a fi plasată în concordanță cu specificitatea structurală, genuistică, morfologică a stilurilor individuale componistice. În acest sens, considerăm că obiectivele generale stabilite au fost realizate, propunând o soluție pentru rezolvarea unei **probleme științifice complexe** prin identificarea și analiza principalelor aspecte ale dialogului intercultural muzical din cadrul Festivalului Internațional *Zilele Muzicii Noi* în contextul postmodernității și impactul acestuia în dezvoltarea muzicii contemporane din Republica Moldova. Drept urmare, s-a constituit un spectru de concluzii generale și particulare. **Concluzii în plan general:**

1. Noțiunea și concepția dialogului intercultural a evoluat în timp. Definită în 1961, noțiunea a suferit numeroase precizări de-a lungul timpului, concepția DI fiind legată de constituirea și dezvoltarea lumii moderne, servind drept element-cheie în procesul socio-cultural postmodern.
2. Investigarea DI în cadrul FIZMN, manifestările și specificul acestuia în contextul muzicii contemporane din Republica Moldova constituie probleme actuale pentru cercetările muzicologice autohtone, de o arie largă de cercetare, insuficient analizată până în prezent. Urmărind premisele apariției festivalurilor prestigioase de muzică contemporană cu tradiții îndelungate, precum *World Music Days*, *Warsaw Autumn*; în comparație cu cele specifice FIZMN, deducem că fondarea festivalurilor de această orientare a devenit un instrument eficient, ce facilitează DI.
3. Mutația generată de contextul socio-cultural și politic postsovietic în care a fost fondat FIZMN a permis deblocarea canalelor către practicile din Occident, spre o nouă paradigmă culturală, cu modificări substanțiale de mentalitate eliberată din cătușele ideologiei dogmatice de partid, manifestând o libertate în expresie și o deschidere spre un dialog cu modelul cultural european.
4. Noua fază a dezvoltării culturii presupune o viziune complexă și dinamică specifică Europei la răscrucea secolelor XX-XXI, aflată în tranziția de la "paradigma disjunctivă" la "paradigma conjunctivă", în care un rol esențial îi revine interculturalității, care-și redefinește contururile, axându-se pe DI cu o deschidere interdisciplinară.

5. În condițiile confruntării creației muzicale contemporane din Republica Moldova cu noile tendințe din componistica contemporană, DI se impune drept un factor indispensabil în procesul de integrare și sincronizare cu realizările muzicii contemporane universale, de studiere și valorificare a fenomenelor din cadrul FIZMN, a tendințelor și schimburilor culturale, în calea evitării, în bună parte, a provincializării culturii noastre.

6. Identificarea perspectivei interculturale drept o metodă de cercetare a fenomenului muzical contemporan vizează aspectele analitic și praxiologic, aplicate atât în studiul DI din cadrul FIZMN, cât și în analiza reflexelor interculturale în creații muzicale distincte, implicând coordonatele sincronic/diacronic, semantic/sintactic, ce se întrepătrund, deseori, grație intertextualității.

7. Manifestarea DI în condițiile reconfigurării matricii stilistice din anii '90 în muzica contemporană academică din Republica Moldova, datorită FIZMN, a contribuit esențial și la evoluția creației componistice autohtone. Se constată emanciparea sub aspectele stilistic, genuistic, arhitectonic și conceptual, a limbajului sonor – prin diversificarea mijloacelor de expresie, reconceptualizarea aspectului imagistic și tematic, noul arsenal de tehnici de compoziție, și a artei interpretative – fondarea primului ansamblu moldovenesc de muzică contemporană *Ars Poetica*. Deschiderea către experiența și practicile din Occident a generat schimbări profunde de mentalitate artistică și perceptibilitate a actului creativ contemporan în rândul muzicienilor.

8. Impactul DI, în special al realizărilor muzicale noi ale Occidentului, estompat un timp îndelungat, s-a manifestat în creații reprezentative din componistica din Republica Moldova, lansând genuri noi, de o estetică emergentă (monoopera cu balet *Ateh, sau revelațiile prințesei khazare* de Gh. Ciobanu, pasiunile instrumentale *Passion-XXI* pentru orgă și orchestră de V. Beleaev, *Respirația florilor* de I. Gogu și *Bicordie* pentru ansamblu instrumental de L. Gondiu).

9. Transformările care au survenit, în mare parte, grație schimburilor interculturale, având drept finalitate accesarea la un nou nivel al componisticii și artei interpretative, au permis o integrare internațională a opusurilor compozitorilor din Republica Moldova, acestea fiind treptat incluse în programele festivalurilor de muzică contemporană din străinătate.

10. Aspectele vulnerabile constatate în cadrul FIZMN necesită reforme de art-management – de diversificare a produsului cultural și a grupului țintă (prin abordarea unor genuri multimedia, a spațiilor neconvenționale), de inițiere a acțiunilor de fundraising și a campaniilor de promovare la nivel național/internațional și în spațiul virtual, de lansare a programelor de arhivare/conservare.

Concluzii în plan particular:

- FIZMN reprezintă un cadru stimulator în procesul de emancipare a creației muzicale academice autohtone, impulsionând crearea primului și unicului, la acest moment, ansamblu centrat în exclusivitate pe muzica contemporană – *Ars Poetica*;
- FIZMN constituie o rampă de lansare pentru tinerii compozitori, oferind ocazii de prezenta creațiile în concerte publice susținute de ansambluri consacrate din Republica Moldova;
- FIZMN etalează exemple de muzică nouă în primă audiere, aducând în Republica Moldova lucrări de

vârf ale momentului și invitând valoroși interpreți într-un spațiu unde muzica contemporană a fost marginalizată un timp îndelungat de sistemul ideologic sovietic;

- FIZMN educă un public familiarizat cu fonosfera muzicii noi, și totodată cultivă interesul muzicologiei moldovenești pentru fenomenul muzical contemporan;
- FIZMN contribuie la dezvoltarea mobilității artistice prin promovarea compozitorilor din Republica Moldova în plan internațional, și, în definitiv, la crearea unei societăți interculturale.

Propunem următoarele **recomandări**, necesare pentru a promova rezultatele obținute:

1) dezvoltarea direcțiilor de cercetare ce vizează problematica de festivalizare și DI în cadrul fenomenului contemporan muzical academic autohton; 2) inițierea studiilor de perceptibilitate și art-management în muzica nouă din Republica Moldova; 3) crearea bazei de date interactive a FIZMN și a muzicii contemporane moldovenești; 4) arhivarea și conservarea patrimoniului național de muzică contemporană; 5) popularizarea FIZMN în mass-media și în spațiul virtual; 6) integrarea componisticii moldovenești în peisajul postmodern al muzicii noi și promovarea acesteia prin intermediul aderării la rețelele internaționale: *Societatea Internațională de Muzică Contemporană*, *The European Festivals Association*, *European Music Council*, *La société des auteurs, compositeurs et éditeurs de musique* ș.a.

BIBLIOGRAFIE

1. Anghel I. Orientări, direcții, curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX. București: Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, 1997. 134 p.
2. Axionov V. Studii muzicologice. Cluj Napoca: Media-Musica, 2012. 195 p.
3. Axionov V. Ieșind din cercul vicios al izolării. În: Sud-Est, 1994/2/16, Chișinău: Universul, 1994, p. 88-91.
4. Barbas V. Abordarea metodologică a dialogului intercultural în arealul muzical contemporan din Moldova. În: Problemele actuale ale științelor umaniste, UPS „I. Creangă”, Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2010, p. 255-261.
5. Barbas V. Festivalul Zilele Muzicii Noi – un test al potențialului artistic și creativ. În: Arta, Seria arte audio-vizuale, Chișinău: Garomont-Studio, 2012, p. 185-188.
6. Barbas V. Ansamblul Ars Poetica – vocea muzicii noi. În: Arta, Seria arte audio-vizuale, Chișinău: Garomont- Studio, 2012, p. 55-58.
7. Barbas V. Condiția de existență a unui ansamblu de muzică contemporană. Dialoguri interculturale cu Liviu Dănceanu. În: Arta și Tradiția în Europa, Ediția a IV-a, Iași: Spiru Haret, 2013, p. 144-148.
8. Blaga L. Trilogia culturii. În: Opere, vol. 9, București: Minerva, 1985. 478 p.
9. Chiselită V. Aspecte interculturale în muzica de joc din nordul Bucovinei și Basarabiei (preliminari metodologice). În: Arta, Seria arte audio-vizuale, Chișinău: Epigraf, 2001, p. 69-74.
10. Cucoș C. Educația. Dimensiuni culturale și interculturale. Iași: Polirom, 2000. 288 p.
11. Dasen P., Perregaux Ch., Rey M. Educația interculturală. Iași: Polirom, 1999. 208 p.
12. Dediu D. Modernitate și accesibilitate. O paradigmă posibilă pentru compoziția muzicală (II), În: Muzica, 2013, anul XXIV, nr. 1 (93), p. 3-11.
13. Gagim I. Muzica și Filosofia. Chișinău: Știința, 2009. 160 p.
14. Galaicu V. Dimensiunea etnică a creației muzicale (în lumina tradiției românești). Chișinău: ARC, 1998. 117 p.
15. Gavreliuc A. Psihologie interculturală: repere teoretice și diagnoze românești. Iași: Polirom, 2011. 362 p.

16. Ghilaș V. Muzica – act al comunicării culturale nonverbale. În: Ion Gagim și universul muzicii. Materialele conferinței internaționale consacrate aniversării a 60 de ani ai savantului. Iași: Artes, 2014, p. 121- 130
17. Georgiu Gr. Filosofia culturii: cultură și comunicare. București: Comunicare.ro, 2004. 364 p.
18. Lyotard J.-F. Condiția postmodernă. Raport asupra cunoașterii. București: Babel, 1993. 112 p.
19. Mironenco E. Armonia sferelor. Creația compozitorului Ghenadie Ciobanu. Chișinău: Cartea Moldovei, 1999. 155 p.
20. Moles A. Sociodinamica culturii. București: Editura Științifică, 1974. 392 p.
21. Nedelcu A. Fundamentele educației interculturale: diversitate, minorități, echitate. Iași: Polirom, 2008. 203 p.
22. Perotti A. Pledoarie pentru intercultural. Institutul Intercultural Timișoara, Timișoara: Lexus, 1998. 97 p.
23. Rădulescu C. De la trăire la expresie (sinergie și dehiscentă în receptarea muzicii). București: Paideia, 2002. 199 p.
24. Rădulescu S. Peisaje muzicale în România secolului XX. București: Editura muzicală, 2002. 190 p.
25. Sandu-Dediu V. Muzica nouă între modern și postmodern. București: Editura muzicală, 2004. 300 p.
26. Tcacenco V. Observații asupra managementului muzical din Republica Moldova. În: Pagini de muzicologie, Universitatea de Stat a Artelor din Republica Moldova, Chișinău: Șearec-Com, 2002, p. 104-107.
27. Viziuni de viitor: politica culturală a Republicii Moldova de la schimbări la viabilitate, resp.ed. V. Tcacenco, Chișinău: Arc, 2009. 160 p.
28. Zaharia D. Estetica Postmodernă. vol. I, Iași: Dosoftei, 2002. 223 p.

În limba rusă

29. Адорно Т. Философия новой музыки. Москва: Логос, 2001. 352 с.
30. Какя А. Методологические исследования культурных обменов в музыкальном пространстве. Москва: Академический Проект ГАСК, 2006. 256 с.
31. Когоутек Ц. Техника композиции в музыке XX века. Москва: Музыка. 1976. 367 с.
32. Котляров Б. Из истории музыкальных связей Молдавии, Украины, России. Кишинев: Штиинца, 1982. 216 с.
33. Лотман Ю. М. Семиосфера. СПб.: «Искусство СПб», 2001. 704 с.
34. Мироненко Е. Композиторское творчество в Республике Молдова на рубеже XX-XXI веков (инструментальные жанры, музыкальный театр), Кишинёв: ПримексКом, 2014. 440 с.
35. Милютина И. Некоторые национальные особенности музыки Советской Молдавии. В: Музыка и музыканты братских народов Советского Союза, ред. Гинзбург С. Ленинград: Музыка, 1972. 192 с.
36. Сухомлин И. Архетипальность как компонент эстетической ориентации в творчестве Г. Чобану (на примере сочинений „Pentaculus” и „Pentaculus minus”). В: Традиционное и новое в музыке XX века. Кишинёв: Goblin, 1997, с. 138-145.
37. Холопов Ю. Новые парадигмы музыкальной эстетики, <http://www.kholopov.ru/prdgm.html>
38. Шахназарова Н. Музыка Востока и музыка Запада. Москва: Советский композитор, 1983. 152 с.

În limba engleză

39. Argyle M. Intercultural communication. In: S. Bochner. Cultures in Contact: Studies in Cross Cultural Interaction. Oxford, New York: Pergamon Press, 1982. p. 172-194.
40. Helm E. Music and tomorrow's public: an intercultural survey, New York, Wilhelmshaven: Heinrichshofen, 1981. 178 p.
41. Bennet M. J. Basic concepts of intercultural communication. Yarmouth ME: Intercultural Press, 1998. 288 p.

42. Bennett A., Taylor J., Woodward I. The Festivalization of Culture. New York: Routledge, 2014. 294 p.
 43. Burnard P., Mackinlay E., Powell K. (coord.) The Routledge International Handbook of Intercultural Arts Research, New York: Routledge, 2016. 508 p.
 44. Childs P. Modernism. New York: Routledge, 2000. 240 p.
 45. Cowell H. New Musical Resources. Cambridge: Cambridge University Press. 1996. 196 p.
 46. Derrett R. Festivals, events and the destination. In: Yeoman I., Robertson M. Festival and Events Management: An International Arts and Culture Perspective. Oxford: Butterworth-Heinemann, 2004, p. 32-52.
 47. Kimberlin C. T., Euba A. (coord.) Intercultural Music, vol. 1, London U.K. and Bayreuth African Studies Series, Bayreuth University: E. Breitinger, Bayreuth, Germany 1995. 164 p.
- În limba franceză**
48. Demorgon J. Complexité des cultures et de l'interculturel. Contre les pensées uniques, Paris: Economica, 2015. 344 p.
 49. Ronström O. Festivals et festivalisations, Cahiers d'ethnomusicologie [En ligne], 27, Festivalisation(s) 2014, <http://ethnomusicologie.revues.org/2159-47> (vizitat 21.3.2016).

LISTA LUCRĂRILOR PUBLICATE

Articole științifice în reviste de profil recunoscute, Categoria B

1. Barbas V. Reflexe interculturale în monoopera "Ateh, sau revelațiile prințesei khazare" de Ghenadie Ciobanu. În: Arta 2010, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Grafema Libris, 2010, p. 87-92. ISSN 1857-1050.
2. Barbas V. Sincretism contemporan în cadrul Festivalului Zilele Muzicii Noi, În: Arta 2011, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Tipografia Reclama, 2011, p.173-175. ISSN 1857-1050.
3. Barbas V. Gheorghe Mustea și Festivalul Zilele Muzicii Noi într-un dialog intercultural. În: Arta 2011, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Tipografia Reclama, 2011, p.161-163. ISSN 1857-1050.
4. Barbas V. Festivalul Zilele Muzicii Noi – un test al potențialului artistic și creativ. În: Arta 2012, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Garomont-Studio, 2012, p. 185-188. ISSN 1857-1050.
5. Barbas V. Ansamblul Ars Poetica – vocea muzicii noi. În: Arta 2012, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Garomont-Studio, 2012, p. 55-58. ISSN 1857-1050.
6. Barbas V. In Memoriam Pavel Rivilis, În: Arta 2014, Seria Arte audio-vizuale, Chișinău: Garomont-Studio, 2014, p.160-163. ISSN 1857-1050.
7. Barbas V. Dimensiuni interculturale în creația compozitorului Laurențiu Gondiu, În: Arta 2015, Seria Arte audio-vizuale, Vol. XXIV, nr. 2, Chișinău, 2015, p.36-42. ISSN 2345-1181.
8. Barbas V. Complementaritate stilistică în „Passion XXI pentru orgă și orchestră” de Vladimir Beleaev. În: Arta 2016. Seria Arte audio-vizuale, Chișinău, 2016, p.32-39, E-ISSN 2537-6136.

Categoria C

9. Barbas V. Dialogul Intercultural în cadrul Festivalului Zilele Muzicii Noi din Moldova. Studiu de Caz: Monoopera Ateh, sau Revelațiile prințesei khazare de Gh. Ciobanu, În: Revista "Artă și educație artistică" 3-4, Universitatea de Stat „A. Russo”, Bălți, 2009, p. 7-12. ISSN 1857-0445.

Materialele conferințelor științifice internaționale

10. Barbas V. Ars Poetica – laborator de creație și experimentări. În: Arta și Tradiția în Europa, ediția a III-a, Iași: Ed. "Spiru Haret", 2012. p.204-208. ISSN 2067-6719.
11. Barbas V. Condiția de existență a unui ansamblu de muzică contemporană. Dialoguri interculturale cu Liviu Dănceanu. În: Arta și Tradiția în Europa, Ed. a IV-a, Iași: Ed. "Spiru Haret", 2013, p.144-148.

12. Barbas V. Festivalul Internațional Zilele Muzicii Noi – un rezonator cultural susceptibil, În: *Arta și tradiția în Europa*, ediția a IV-a, Iași: Spiru Haret, România, 2013, p.149-152. ISSN 2067-6719.
13. Barbas V. Perceptibilitatea fenomenului muzical contemporan: rolul educației artistice, În: *Educația artistică în contextul mediului social-cultural al sec. al XXI-lea*, (Bălți 7-8 noiembrie, 2013), Chișinău: Șagius-Grafic, 2014, p.129-132. ISBN 978-9975-4227-3-4.
14. Barbas V. Interculturalitatea în context european, În: ”Arta și tradiția în Europa”, ediția a VI-a. Iași: Ed ”Spiru Haret”, Iași, 2015, p.139-144. ISSN 2067-6719.

Materialele conferințelor științifice naționale

15. Barbas V. Monoopera “Ateh, sau revelațiile prietesei khazare” de Ghenadie Ciobanu (Considerații generale), În: *Problemele actuale ale științelor umanistice, Analele științifice ale doctoranzilor și competitorilor, UPS „I. Creangă”*, vol.VIII, Chișinău: UPS „I. Creangă”, 2009, p. 277-282.
16. Barbas V. Abordarea metodologică a dialogului intercultural în arealul muzical contemporan din Moldova. În: *Problemele actuale ale științelor umanistice, UPS „I. Creangă”*, Chișinău: Tipogr. UPS „I. Creangă”, 2010, p. 255-261.
17. Barbas V. Abordări teoretico-conceptuale ale interculturalității, În: *Tradiție și contemporaneitate în artele vizuale și culturologie. Culegere de articole In onorem dr. Ludmila Toma*, Chișinău: Notograf Prim, 2017, p. 245-250.
18. Barbas V. Dimensiuni și delimitări conceptuale ale dialogului intercultural. În: *Problemele actuale ale științelor umanistice, UPS „I. Creangă”*, Chișinău: Universitatea Pedagogică „I. Creangă”, 2015, p. 305-314.

Rezumate la conferințele naționale cu participare internațională

19. Barbas V. Interferențe culturale în creația compozitorului Laurențiu Gondiu, Conferința Științifică cu participare Internațională „Probleme actuale ale arheologiei, etnologiei și studiului artelor”, Chișinău: Notograf Prim, 26-28 mai, 2015, p. 107. ISBN 978-9975-4319-6-5.
20. Barbas V. Dansurile Simfonice de P. Rivilis: Simfonizarea monodiei. Conferința Științifică cu participare Internațională „Probleme Actuale ale Arheologiei, Etnologiei și Studiului Artelor”, Chișinău: Profesional Service, 22-24 mai, 2013, p.75-76. ISBN 978-9975-4319-6-5.

Rezumate la conferințele științifice internaționale

21. Barbas V. Reflexe interculturale în *Passion-XXI für Orgel und Orchester* de Vladimir Beleaev. Conferința Științifică Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, ed. a VIII-a, 31 mai- 2 iunie, 2016, Chișinău: Notograf Prim, p.110-111. ISBN 978-9975-84-014-9.
22. Barbas V. Perspective de abordare a interculturalității în contextul muzical contemporan din Republica Moldova, Conferința Internațională a Tinerilor Cercetatori, ed. a VIII-a, 11-12 noiembrie 2010, Chisinau: Simbol-NP, p. 125. ISBN 978-9975-9898-4-8.
23. Barbas V. Festivalul Zilele Muzicii Noi – dialog între culturi, Conferința Internațională a Tinerilor Cercetatori, ed. a VIII-a, 11-12 noiembrie 2010, Chisinau: Simbol-NP, p. 126. ISBN 978-9975-9898-4-8.
24. Barbas V. Dialogul intercultural muzical: perspective de cercetare a fenomenului în creația academică contemporană din Republica Moldova, Conferința Internațională „Patrimoniul cultural: cercetare, valorificare, promovare”, ed. a IX-a, 30-31 mai 2017, IPC, Chișinău: Notograf Prim, p. 97, ISBN 978-9975-84-014-9.
25. Barbas V. Repere de cercetare a dialogului intercultural muzical în creația academică contemporană din Republica Moldova, Colocviul Internațional „La Francopolyphonie”, ed. a XII-a, Multilinguisme, contrastivité et communication interculturelles, 7-8 aprilie 2017, ULIM, Chișinău, p. 38-39.

ADNOTARE

Barbas Valeria, Dialogul intercultural în cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi din Republica Moldova, teză de doctor în studiul artelor și culturologie, Chișinău, 2017.

Structura tezei. Cercetarea este expusă în 159 de pagini text de bază, inclusiv 14 Figuri, 12 Tabele, și cuprinde: introducere, 4 capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 261 surse de titluri în 5 limbi, 9 Anexe, 66 exemple muzicale. Rezultatele obținute sunt publicate în 25 lucrări științifice.

Publicații la tema tezei. Rezultatele cercetării sunt reflectate în 25 publicații de autor.

Cuvinte-cheie: ansamblul Ars Poetica, dialog intercultural, Festivalul Internațional Zilele Muzicii Noi, metastilistică, monooperă, muzică contemporană, pasiuni instrumentale, postmodernism.

Domeniul de studiu: istoria și teoria muzicii (muzica contemporană).

Scopul cercetării rezidă în relevarea dialogului intercultural muzical din cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi, a rolului acestuia în evoluția gândirii componistice și a impactului exercitat asupra artei muzicale autohtone.

Obiectivele cercetării: stabilirea reperelor teoretice, conceptuale și metodologice, de cercetare interculturală, elucidarea conceptului *interculturalitate* și a terminologiei asociate, determinarea vectorilor și mecanismelor dialogului intercultural în cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi, reconstituirea traiectului și dimensiunilor spațiale ale Festivalului, relevarea impactului dialogului intercultural în contextul FIZMN asupra creației componistice autohtone, depistarea reflexelor interculturale în mostrele selectate.

Noutatea și originalitatea științifică a cercetării: constă în realizarea în premieră a unui studiu complex al dinamicii dialogului intercultural muzical din cadrul Festivalului Internațional Zilele Muzicii Noi în multiplele sale corespondențe, inițierea unei sondări de adâncime a problematicei festivaliere, a unor aspecte manageriale și de perceptibilitate ale muzicii noi, doar tangențial și sporadic abordate în muzicologia din Republica Moldova, punerea în circuitul științific și artistic a unor creații de referință plămădite în cadrul Festivalului, argumentarea importanței FIZMN pentru afirmarea valorilor culturale naționale și promovarea acestora pe plan

Problema științifică soluționată: rezidă în identificarea și analiza principalelor aspecte ale dialogului intercultural muzical din cadrul FIZMN în contextul postmodernității și impactul acestuia în dezvoltarea muzicii contemporane din Republica Moldova.

Importanța teoretică a lucrării: este asigurată de stabilirea și structurarea în contextul muzical contemporan a conceptelor de interculturalitate și dialog intercultural și aplicarea acestora în cercetarea FIZMN, elaborarea metodologiei studiului interculturalității în cadrul unui for internațional, precum este FIZMN, utilizarea coordonatelor interculturale în analiza unor creații de referință pentru muzică nouă din Republica Moldova.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în posibilitatea de a utiliza rezultatele științifice obținute în studii ulterioare, consacrate fenomenului muzicii contemporane. Subiectele tezei pot fi expuse în cadrul cursurilor și seminarelor în instituțiile de învățământ artistic superior din Republica Moldova. Concluziile și recomandările autoarei pot fi utile pentru articularea unui art-management eficient pe segmentul analizat.

Implementarea rezultatelor cercetării s-a făcut prin publicațiile de autor în reviste științifice naționale și internaționale, comunicări la foruri științifice, în cursul de Istoria muzicii naționale ținut la Academia de Muzică, Teatr și Arte Plastice, precum și prin activitatea de compoziție, participantă a Festivalului, de autor-prezentator al emisiunilor: *Ambiant salon, Ars nova, Invitație la operă, Dicționar universal de muzică*, promovând valorile muzicii contemporane la posturile Radio Moldova Muzical și Radio Moldova Actualități.

АННОТАЦИЯ

Барбас Валерия, Межкультурный диалог в рамках Международного Фестиваля Дни Новой Музыки в Республике Молдова, диссертация на соискание ученой степени доктора искусствоведения и культурологии, Кишинёв, 2017.

Структура диссертации: введение, четыре главы, общие выводы и рекомендации, список литературы из 261 наименований на 5 языках, 159 страниц текста, 14 изображений, 12 таблиц, 9 приложений, содержащих 66 музыкальных примеров с примечаниями. Результаты исследования отражены в 25 опубликованных научных статьях.

Ключевые слова: ансамбль Арс Поэтика, Международный Фестиваль Дни Новой Музыки, межкультурный диалог, метастилистика, моноопера, инструментальные пассионы, постмодернизм, современная музыка.

Область исследования: история и теория музыки (современная музыка).

Цель и задачи исследования. Целью исследования является выявление особенностей межкультурного музыкального диалога в рамках МФДНМ, определение его роли в эволюции композиторского творчества и воздействия на национальное музыкальное искусство. Для достижения данной цели были поставлены следующие задачи: определение теоретических, концептуальных и методологических основ в межкультурном исследовании, выявление структуры концепции *интеркультурализма* и связанной с ней терминологии, установление векторов и механизмов межкультурного диалога в рамках Фестиваля, воссоздание траектории Фестиваля и определение воздействия межкультурного диалога, выявление межкультурных аспектов в стилеобразующих произведениях.

Научная новизна и оригинальность. Научная новизна работы состоит в том, что впервые было разработано комплексное исследование динамики межкультурного диалога в рамках МФДНМ в его многочисленных межкультурных взаимодействиях. Оригинальность исследования заключается в углублённом изучении фестивальной проблематики, некоторых аспектов менеджмента и восприятия новой музыки, лишь косвенно изученных музыковедением Республики Молдова, во введении в научный и культурный обиход ряда знаковых произведений, прозвучавших в рамках Фестиваля, в выявлении важности Фестиваля для утверждения национальных культурных ценностей и их внедрения в музыкальный международный контекст.

Научная проблема, решённая в диссертации, состоит в идентификации и анализе основных аспектов межкультурного музыкального диалога в рамках МФДНМ в контексте постмодернизма и его влияния на развитие современной музыки в Республике Молдова.

Теоретическое значение работы. Исследование основано на определении и структурировании в современном музыкальном контексте концепций интеркультурализма и межкультурного диалога и их применении в научных исследованиях Фестиваля, на разработке методологии *интеркультурализма* в рамках международного форума, подобного Фестивалю, на использовании межкультурных координат в анализе ряда знаковых композиторских произведений в Республике Молдова.

Практическая значимость работы. Практическая значимость работы. Результаты исследования могут служить отправной точкой для дальнейших научных изысканий в области современной музыки. Материалы диссертации могут быть использованы в учебном процессе в высших музыкальных учебных заведениях страны. Выводы и рекомендации автора станут необходимым подспорьем при разработке эффективного арт-менеджмента в исследуемой сфере.

Внедрение научных результатов. Научные результаты опубликованы в национальных и международных журналах, изложены в докладах на конференциях, использованы в преподавательской деятельности автора, ведущего курс Истории национальной музыки в АМГИИ, а также в профессиональной композиторской деятельности докторанта, участника МФДНМ, автора и редактора программ на Радио Молдова: *Амбиант салон, Арс нова, Приглашение в оперу, Музыкальный универсальный словарь.*

ANNOTATION

Barbas Valeria, Intercultural dialogue in the frame of International Festival *Days of New Music* from Republic of Moldova, PhD thesis in Arts studies and Culturology, Chişinău, 2017.

Thesis structure. The research is outlined in 159 pages of basic text, 14 images, 12 tables, and includes: an introduction, 4 chapters, general conclusions and recommendations, a bibliography with 261 titles in 5 languages, 9 Annexes, 66 musical examples. The research results are reflected in 25 scientific publications.

Keywords: Ars Poetica ensemble, contemporary music, intercultural dialogue, *New Music Days* International Festival, meta-stylistics, monoopera, instrumental passions, postmodernism.

Field of study: history and theory of music (contemporary music).

Goal of the study. The research purpose consists in emphasizing intercultural musical dialogue in the frame of *New Music Days* International Festival, its role in the evolution of compositional thinking and its impact on Moldavian musical art.

Research objectives: establishing the theoretical, conceptual and methodological landmarks of intercultural research, structuring the concept of *interculturalism* and associated terminology, determining the vectors and mechanisms of intercultural dialogue in the framework of the *New Music Days International Festival*, reconstituting the trajectory and spatial dimensions of the Festival, highlighting the impact of the Festival's intercultural dialogue on the creation of local composers, detecting intercultural reflexes in the selected works.

Scientific novelty of the research: resides in achieving for the first time a new comprehensive study of the dynamics of intercultural dialogue in the frame of *New Music Days* International Festival in its diversity of intercultural correspondences, initiating a thorough research of festivalisation issues, of management and new music perceptibility aspects, problematics that were only tangentially addressed in musicology from Republic of Moldova, inclusion in the scientific and artistic circulation of main pieces that were made in and for the Festival, arguing for the Festival's importance for the affirmation of national cultural values and imposing them internationally.

Scientific problem solved lies in identifying and highlighting the main aspects of the phenomenon of the Festival in the context of postmodernity, through musical intercultural dialogue and its impact on the development of contemporary music in Republic of Moldova.

Theoretical importance of the thesis is provided by: structuring in the context of contemporary music the concepts of interculturality and intercultural dialogue and their application in research of the *New Music Days* International Festival, developing the methodology of the intercultural study in an international forum, such as the Festival, using intercultural coordinates for the analysis of representative works of Moldovan contemporary music.

Practical value of the work lies in the possibility of using its scientific results in subsequent studies devoted to contemporary music phenomena. The topics of the thesis can be presented in courses and seminars in the higher artistic educational institutions from the Republic of Moldova. The author's conclusions and recommendations will be an indispensable support for developing an effective art management in the field under investigation.

Implementation of scientific results was done by publishing the articles in national and international scientific journals, participation in scientific and practical forums, lecturing in History of national music at the Academy of Music, Theatre and Fine Arts, and promoting the values of contemporary music during the candidate's activity as composer, participant in the Festival and author-presenter of the programs at Radio Moldova: *Ambient lounge, Ars nova, Invitation to the Opera, Universal dictionary of music.*

BARBAS VALERIA

**DIALOGUL INTERCULTURAL ÎN CADRUL
FESTIVALULUI INTERNAȚIONAL „ZILELE MUZICII NOI”
DIN REPUBLICA MOLDOVA**

**Specialitatea 653.01 Muzicologie
Artă muzicală
Autoreferatul tezei de doctor în studiul artelor și culturologie**

Aprobat spre tipar: 31 mai 2017
Hîrtie ofset. Tipar ofset.
Coli de tipar: 2,5 c.a.

Formatul hîrtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex.
Comanda nr.76/16

Centrul Editorial-poligrafic al USM
Str. Al. Mateevici, 60, Chișinău. MD 2009